

Hea Kodanik

EMSL-i ajakiri kodanikuühiskonnast

nr 2 (55)

suvi
2012

Liikmed ja võrgustikud:
kuidas kaadervärk tööle saada?

JUBEJUSS, Telliskivi Selts

Suvine sumin kogu aastaks

Sedapuhku tuleb jutt väheke põllumajandusliku kallakuga, aga ei ta-su pahaks panna – on suvi ja me oleme eestlased, onju. Jäin siin korra mõt-tesse, et kuidas inimesed üldse organiseeruvad, kuidas tekivad mingid grupid, kes asju käima panevad, ja kuidas need käivad asjad omakorda huvilisi ligi tõmbavad ja kestavad.

“Sitt!” mõtlesin. Nagu kärbestele, nii ka inimestele mõjuvad asjad, mis suminat tekitavad. Sumin tekitab omakorda suuremat suminat. Suurem sumin suuremaid sumisejaid. Kärbestele piisab lehmata-dist, kes mööda aasa marssides väljastab probleemkringli, mida siis auväärseid kärbseonud vaagima lendavad – ei mingit suuremat sorti ülekutset, Tiibade Liigutamise Fondi vms, lihtsalt ja omaalgatuslikult, sisemise sunni ajel. No juhul muidugi, kui me suhtume veidi laima silmavaatega tõsiasja, et kärbestele on too lehmasaadus toit. Inimesed hoiavad end rohkem tagasi, suurem osa ootab, kuni sumin piisavalt suureks paisunud.

“Olukord on sitt, aga see on meie tuleviku väetis,” ütles kunagi väidetavalt meie taasiseseisvunud riigi esimene president. Seda tabavat lausungit võib ka ümber teha, öeldes (ja seda teab ju iga viimnegi selle aasta vihmasel suvel lolli peaga vael päeval puhkuse võtnu), et “Elu on sitt, aga see on meie oleviku väetis”. Mis tähendab, et kui on halb, on huvitav! See tõmbab käima. Ühe primitiivse võitu käsitlese jär-gi võiks siia punkti panna.

Teine pool asjast on muidugi formaalsus. Kärbeste puhul näib, et erilist organi-

satsiooni lehmasaaduste lahkamiseks tarvis pole. Inimmaailmas on olukord veidi keerukam. Nimelt oleme siin mitme tuhande aastase sumisemisarengu tagajärjel selgeks õppinud sellise tähtsa kriteeriumi nagu tõsiseltvõetavus. Eks igaüks teab ju, et šortsides ja õllepudeliga põhjendamatult rõõmus tegelinski ei ole pintsaku ja sülearvutiga varustatud onuga võrreldes tõsiseltvõetav. Mis siis, et esimesel võib olla teaduskraad ja teisel mitte – sumisemisülikond loeb.

Vahel, kärbeid kuulates mõtlen, et me inimesed sumiseme täpselt sama moodi – mitte midagi ei saa aru, no ja siis ju on muidugi mundris härra sumin ehk “õigem”? Või miks ta muidu endale spetsiaal-

Nagu kärbestele, nii ka inimestele mõjuvad asjad, mis suminat tekitavad.

kostüümi ülle tõmbas? Ka ise olen mõnikord vormirõiva selga ajanud. Vahel aga õnnestub sumiseda sellisel sagedusel, et teine saab aru. Mõtlen praegu, et vaat kui tore ikka, et Aapo Ilves kirjutas Leplandi Oti laulule sõnad pealkirja alla “Kuula”, mitte näiteks “Vaata” või “Nuusuta”. Aga see ei puutu asjasse.

On tavapärane, et teiste sumisejate gruppiga kohtudes tahetakse teada, kes sa üldse oled. “Raimond olen, mis siis!?” tahaks kõige sagedamini vastata (ükskord tahtsin öelda ka, et olen väike puust veoauto), aga ei saa, sest esiteks ma pole Raimond ja teiseks tean ma, miks seda üldse küsitak-

se – nad tahavad teada, kui tõsiseltvõetav ma olen ja keda ma esindan.

Väga lollikindel tõsiseltvõetavuse moodustis on organisatsioon. Nimi ise kõlab ju ba uhkelt. Meenub see kunagine Peeter Volkonski loodud Orjapidajate Partei. Oleks ta aga niisama kuskil rääkinud, et hakkab orja pidama, siis mine tea, ehk oleks uurija ukse taha tulnud. Organisatsiooniga on erinevail instantsidel lihtsam läbirääkimisi pidada, ei pea ise nii palju mõtlema.

Normaalne organisatsioon peab kestma, nii tundub asi õigem. Kellel ikka on tarvis Homme Kalale Mineku MTÜ-d? Miinuseks asja juures on see, et nii hakkab algne idee, rõõmus sumisemine vaikselt kaotsi minema – formaalsused hakkavad asja kujundamist enda kanda võtma.

Kas peab siis vorm üldse olema? Struktuur? Liikmemaksud?

Ega tegelikult teagi või otseselt peagi. Raha on vaja, kui midagi konkreetset, kuludega seonduvat ette võtta ... no ja sellist tegevust on ikka pidevalt. Üritused, kohtuskäigud (kui sai valesti sumisetud), äkiliselt koguda on raske.

Struktuuriga on lihtsam – keegi lihtsalt on juhinimeline n-ö peakärbes. Kuid kui pole teha tahtmist, ega see struktuuri hästi püsi. Ehk siis kokkuvõtvalt öeldes peabki vist otsima seda tasakaalu, et vaba sumin ülikonna ja kohustuste, struktuuri ja aruandluse sees ära ei kaoks. Aga üht peab küll ütlema – hea raamatupidaja on kõige alus, oskab rääkida nii surma kui maksuametiga.

Teistega saame ikkagi ise hakkama, onju?

Oma peegel on sulle paras

Kodanikena kaldume keerulist teksti ette heitma ametnikele ja poliitikuile, aga vaadake, millist kant-seliiti me ise toodame. Isegi oma kodulehele, pressile või ka Hea Kodaniku ajakirjale kirjutatu algab sageli stiilis “Käesoleva projekti eesmärgiks on arendada osapoolte vahelist koostööd, tõsta teadlikkust erinevates sihtrühmades ja panustada ühiskondlike probleemide lahendamisse ning tasakaalustatud arengusse”.

Kõlab ehk ... väärilt, aga oot, mida te päriselt teete? Vastus kipub kõlama: “Ei noh, seda teemegi, viime projekti ellu. Meil on igal aastal kümnekond projekti, väga hästi läheb, varsti saame 20-aastaseks!”

Ja küsija ei saagi kunagi teada, mis tolku sellest vabaühendusest tõuseb, mispoolest on ta tegevused ägedad või mõjusad. Miks me ei oska enam vastata lihtsatele küsimustele? Ehk oligi see meie eesmärk? Õppida rääkima n-ö ametnike keeles, kes saavad näiteks projektitaotlustes tõenäoliselt säärasest ibast aru ja noogutavad tunnustavalt – jaa, teadlikkus ja koostöö, just meie väärtused, tüübid jagavad matsu!

Hinnates vahel ise projektitaotlusi, tekitavad “korrektsed” laused minus hoopis allergiat – tüübid jagavad teatavat meeldimise-matsu, et rumalamad hindajad rohkem punkte puistaks, aga kui tühi tekst ikka autopiloodilt tuleb, pole tõenäoliselt ka kogu idee kuigi hästi läbi kaalutud.

Kantseliidile ei peaks olema kohta isegi projekti-taotlustes, aga mis olulisem – kui vabakond suudabki oma tegevusest süvenevalt segastes stampides rääkida, ei maksa kindlasti oodata, et tegelikud kunded ja võimalikud liitlased meie üllaid soove eal mõistaks, liikmeks astuks, kaasa räägiks, annetaks.

Osates vaid ametnikele ja fondidele meeldida (kuigi nemadki näevad üha enam mulli läbi), piirdub meie tegevuse mõju lõpuks iseendi töökohtade hoidmisega, kus peamiseks vajalikuks oskuseks jääb *copy-paste*. Ja kellele seda vaja on? Ei, palun ärge vastake.

ALARI RAMMO

Küberneetiline kunstnik Timo Toots

Informaatikat õppinud Timo Toots kasvas välja Eesti Kunstiakadeemia fotograafia osakonnast ja tema loomingut on lihtne liigitada meedia-kunsti alla. See oleks aga multidistsiplinaarse Tootsi jaoks liialt kammitsev – ta on kunstnik-leiutaja-insener, kes paljastab ja mängib, pakub meelelahutust, kuid jätab alati midagi mõtteisse kripeldama. Ühe vajutusega punasele nupule – mis hakkab muutuma Tootsi signatuurelemendiks – suudab ta üliintensiivselt hõlmata vaataja-osaleja kõik meeled ja juhtida osavalt tema tähelepanu. Tootsi üheks olulisemaks ja kõrgelt auhinnatud tööks on “Memopol”, mis teeb ID-kaardilt vajalikke andmeid ammutades puust ja punaselt selgeks, kuivõrd palju isiklikku infot internetis saadaval on. “Memopoli” võib pidada oma ajastu lapseks. See on üks esimesi kriitilisi analüüse suunal internet-privatsus-ligipääsetavus. Kuid Tootsi huvitab lisaks bürokraatlikule infokogumisele ka vabatahtlikult eksponeeritav info sotsiaalvõrgustikes. Tähtsuseta pole ka teose füüsiline vorm: “Memopoli” iseloomustab teatraalsus, see on spekaakel koos visuaalide ja heliga.

Esikaanel on aga foto hetkel Kumus mürisevast installatsioonist “Elektron”, mis uurib elektri teekonda. Kaadervärki lausa peab katsuma, sest kuni kõik nupud pole sisse lülitatud, kõik nähtamatud struktuurid ja kihid dokumenteeritud, tuluke põlema ei lähe.

www.timo.ee

Sisukord

ARVAMUS	lk 2-3
Jubejuss kuulab kärbeid, Alari Rammo kirub kantseliiti.	
LESIKA	lk 8-9
Agu Laius meenutab, kuidas ja miks sündis vabaühenduste eetikakoodeks.	
KUHU SAMMUD, LIIKMED SABAS?	lk 10-15
Mari Öö Sarv kaalub, kas liikmeskond on peavalu või hea abi.	
MESINIK VÕI MESIPUU	lk 16-19
Urmo Kübar vastab levinumatele küsimustele liikmete kohta.	
VABATAHTLIKKUSE MOOTORID	lk 20-21
Anneli Ohvri kirjutab, kuidas vabatahtlikkus Eestis mõttekamaks õlitada.	
EUROOPA KODANIKUALGATUS	lk 22-25
Mari Kodres tutvustab uut võimalust osalusdemokraatias.	
MIKROLAENUDE KOGUKOND	lk 26-27
Agne Tamm usaldusel põhinevast laenuvõrgustikust kiva.org.	
NÄOD NIMEDE JUURDE	lk 28-31
Inimesed ekraani tagant – Eesti Interneti Kogukond ja Garage48.	
EMSL JA TEMA LIIKMED	lk 32-35
Suvekool, uudised, Domus Dorpatensis.	
KOGEMUS	lk 36-39
Natali Joonas üldkoosolekutest, Evelyn Valtin sotsiaalsetest töökohtadest.	
ÕPPETUNNID	lk 40-42
Jaan Aps mõju mõõtmisest, Jan Jõgis-Laats inimkeeli rääkimisest.	
AJALUGU	lk 43
Jõustus Ärhuse konventsioon, kribati EKAK-i ja arutleti sõltumatuse üle.	

Hea Kodanik on Eesti ainus perioodiline kodanikuühiskonna häälekandja, mis ilmub oma eelkäija EMSL-i infolehega 1994. aastast hea ilmaga neli korda aastas ja trükiarv on seekord 4200.

Kõik autorid kirjutavad siin vabatahtlikkuse alusel – tuhat tänu sulle- ja pildimeistritele.

Tekstid valisid ja toimetasid

Mari Kodres | mari@ngo.ee

Urmo Kübar | urmo@ngo.ee

Alari Rammo | alari@ngo.ee

Kujunduse tegi

Karl-Kristjan Nigesen | karl@nigesen.ee

Keele eest hoolitses

Katrin Kern | kkern@ut.ee

Iga sõna eest vastutab

EMSL MTÜ, Rotermanni 8, 10111 Tallinn

664 5077 | info@ngo.ee | www.ngo.ee

ISSN 1736-7263

Internetis loetav www.ngo.ee/heakodanik. **Pa-beril** leiad ajakirja EMSL-i kontorist ja maakondlikest arenduskeskustest. Oma postkasti saab ajakirja **tellida**, kui teatad koguse ja kontaktid heakodanik@ngo.ee. Ajakirja jätkuvalt tasuta ilmumist saab ka **toetada** – www.ngo.ee/toeta.

Hea Kodaniku kirjastamist ja levikut rahastavad **regionaalministri** valitsemisalas Siseministeerium ning Kodanikuühiskonna Sihtkapital.

REGIONAALMINISTRI
VALITSEMISALA

SISEMINISTEERIUM
Estonian Ministry of the Interior

Kodanikuühiskonna
Sihtkapital

Trükitud keskkonnateadlikus
trükikojas Ecoprint

441 799
Trükitoode

“Mis töötab, mis ei tööta?”

(Hea Kodanik nr 1/2012, lk 20–23)

Paratamatult on kergem koguda annetusi teemadele, mille probleemid valmis-tavad meelehärmi suurtele rahvahulkadele (lapsed, loomad). Tegeledes valdkonna-ga, mis ei ole laiemale avalikkusele kui-gi hästi teada ning mis tekitab vastandlik-ke emotsioone, on annetuste kogumiseks vaja varuda palju aega ja energiat. Eesti Pa-gulasabi senise kogemuse põhjal toimivad piiratud eelarve tingimustes kõige paremi-ni perioodilised annetuskampaniad, mille kohta levitatakse infot internetis ja sotsiaal-meedias. Meie seni edukaim kampaania toimus sel kevadel, kui kogusime ühe pa-gulas perekonna Eestis taasühendamise heaks kõigest mõne päevaga 2370 eurot 83 eraisikult. Arvatavasti oli edu valemiks pe-rekonna isiklik lugu, mis oli ühelt poolt vä-ga konkreetne ja teisalt traagiline. Et saak-sime aidata ka selliseid varjupaigataotlejaid ja pagulasi, kes on küll raskes olukorras ja väga vajavad meie abi, kuid kelle loos ei ole n-ö mahlakaid detaile, plaanime pöörduda sotsiaalse närviga ettevõtete poole. Kui era-isikud kipuvad annetama väga konkreetse-te tegevuse toetuseks, siis juriidilised isikud tihti peale usaldavad toetust küsivat organi-satsiooni ise otsustama, millise olukorra la-hendamiseks annetust kasutatakse.

INGI SUTROP, Eesti Pagulasabi

Olen väga selgelt teadvustanud, et an-netuste kogumiseks ei piisa usust, et teeme väga head ja vajalikku asja. See usk on ülioluline oma asja ajamiseks. Anne-tuste kogumiseks on vaja asju TEHA – lä-bimõeldult, plaanipäraselt, süsteemselt ja loovalt. Meie oleme hakanud ootamise ase-mel tegutsema – kirjutanud projekte ja saa-nud toetust (Swedbanki annetuskeskkond ja KÜSK-i annetuste kogumise edendu-se projektivoor) ning algatanud kampaania raha kogumiseks laste leinatooteslaagrite-le. Kampaania jaoks kujundasime flaieri, oleme levitanud seda Facebooki ja isiklike kontaktide kaudu kettkirjana ja asjad toi-mivad! Tulemuseks on tänulikud anneta-jad, palju häid soove ja sooje sõnu, tänulik

ja optimistlik projektimeeskond ning või-malus teha oma head asja aina edasi ja pa-remini. Laste jaoks.

MERIKE SARAPUU,

MTÜ Laste ja Noorte Kriisiprogramm

Mie mõttetera või kogemus on selline, et ei ole ennast mõtet näidata hädise-mana, kui ollakse. Keegi ei soovi annetada organisatsioonile, millel läheb halvasti ja mille liikmed ja töötajad näivad olevat mu-rest murdumise ääre peal. Kõigepealt tuleb enda jaoks probleemi võimalikud lahendu-sed selgeks mõelda, seejärel saab nende el-luviimiseks abi paluda.

TRIINU PRIKS, Varjupaikade MTÜ

Minu kõige olulisem mõte annetuste kogumisel on see, et annetuse küsi-mine ei ole midagi piinlikku ning väga olu-line, et annetuse küsimisel ei tohi ei-ütleva peale pahane olla. Võib-olla toetab ta ke-dagi teist ja ei tohi ka endas pettunud olla, sest vahel sulle lihtsalt öeldakse ära.

LIIS SAARNA, Eesti Lastefond

Kunstnik Adamson-Ericu 110. sünni-kaastapäevaks asutas Lions Club Tal-linn Hansa naisteklubi 3000 euro suuru-se noore kunstniku stipendiumi toetamaks kujutavat kunsti, tarbekunsti ja disaini. On igapäevane hool, et vajalik summa kokku koguda. Stipendiumi saamiseks oleme kor-raldanud tuluõhtuid ja osalenud väljamüü-kidel: Augustiunetusel ja talvisel jääfesti-valil müüsimise enda valmistatud küpsetisi, suurpuhastuslaadal taaskasutatavat kraami. Valmistasime ise ehteid ja panime müüki. Kõige paremini toimib annetuste kogumi-seks info jagamine: räägi, tutvusta ja rää-gi jälle! Stipendiumi summa ei kogune, kui lased asjadel isevoolu teed minna. Vajalik summa tuleb kokku pisitasa. Mul on hea meel, et väga paljud on meie stipendiumi võtnud oma südamelähedaseks teemaks. Suur tänu kõigile toetajatele!

KERSTI SÕORUMAA,

Lions Club Tallinn Hansa naisteklubi

“Sentidest saavad sajad tuhanded eurod”

(Hea Kodanik nr 1/2012, lk 28–29)

Mina näen siin ühe uudse ühiskonda edasiviiva ettevõtmise algust. Miks? Esiteks – see idee kõnetab mind, sest see tugineb süsteemsele heategevusele (vastandina ühekordsetele piiskadele meres) ja sellega on võimalik saada ühiskonnas suured kivid liikuma.

Teiseks – see idee on praktikas realiseeritav, vastandina loendamatu hulgale igasugu ulmeideedele, millele näpud kusa-
gil taha ei hakka.

Kolmandaks – kuna see idee on piisavalt suur, siis võiks see ettevõtmine sündida mitte üksikute ettevõtete ühekordse üleskutsena oma klientidele, vaid laiemal ühiskondliku liikumisena, mille algataks ühel ja samal hetkel mingi kriitiline arv kaupmehi ning teenusepakkujaid. Nii nagu kümnekond aastat tagasi panid kolm Eesti suurettevõtet aluse terviseradade rajamisele või 2007. aastal asutasid viis Eesti ettevõtet koalitsiooni HIV-i vastu. Sellisel juhul tekib üleskutsele suurem kõlapind ja on eeldus saavutada ühiskonnas märkimisväärne muutus.

Neljandaks – kui see ettevõtmine rajada ühiskondliku liikumisena, siis muutub ülioluliseks defineerida see valukoht meie ühiskonnas, mida edendama minnakse. Kui kõlapind on lai, siis ei peaks taotlema mitte üksikute probleemide kõrvaldamist, vaid mõne vundamendi korda tegemist. Nii nagu terviseradade projekt on raudselt kaasa aidanud rahva tervise parenemisele viimasel aastakümnel või HIV-koalitsioon teadvustas tervetele inimestele, et ka nemad võivad olla osalised selles epideemias.

Isiklikult minu jaoks seostuks see uus puudutatav valdkond laste haridusega. Siin on järgnevatel aastatel liikuma mine-
mas suured kivid ja ma usun, et suur osa
ühiskonnast oleks valmis panustama iga
kuu mõnikümmend senti selleks, et meil
kasvaks peale eluterveid ühiskonnaliik-
meid. Konkreetselt – ma arvan, et Noored
Kooli programm võiks saada selle liiku-
mise abil uue, järgmise käigu.

MARGUS RINK,
Eesti Energia juhatuse liige

Ostukohas täissummani ümardatavate sentide annetamine saab ilmselt suurema hoo seal, kus maksitakse rohkem sularahas, sest maksja seisukohalt on ju mugavam anda 99 senti asemel üks euro ning öelda “Tagasi pole vaja, andke heategevusele”. Kaardiga maksmisel lähevad aga ühesuguse kergusiga arvelt maha nii 99 kui 100 senti. Nii et kui sularahamaksete puhul toetab annetustegevust inimese loomulik mugavus, siis kaardimaksete puhul sõltub kogutavate annetuste hulk puhtalt inimeste soovist annetada. Kindlasti on sellisel juhul projekti valimine olulisem, ehkki ei saa muidugi öelda, et see ka sularahamaksete puhul ükskõik oleks.

Üks võimalus oleks pakkuda anneta-
misvõimalust ka arvega, andes klientidele
näiteks võimaluse klikkida iseteeninduses
nupule “Ümarda mu arve täissummani”
(sentide täiskümneni, eurodeni, euro täis-
kümneni vms). Sel juhul teeb inimene ot-
suse ühel korral, kuid annetused läheksid
igal kuul. Selle puhul on kindlasti oluline
kuvada valikuvõimalus kohe iseteenindu-
se avalehel või mujal silmapaistvas kohas
ning igal arvel tänada annetuse eest. Miks
mitte kuvada ka seda, kui palju inimene
kalendriaasta jooksul on sel moel juba an-
netanud (see teeb lihtsaks ka info edasta-
mise maksuametile tuludeklaratsioonis).
Muidugi peab inimene saama oma pü-
siannetusest sama mugavalt ka loobuda.

Teenusepakkuja puhul on võtmeküsimuseks loomulikult see, kui lihtsalt saab ümardamistehte integreerida arveldussüsteemi ning kui keerukas on projekti raamatupidamine. Sellised ümbertegemised võivad maksta üsna palju, suuremate ettevõtete puhul suurusjärgus 100 000 eurot või rohkemgi. Kui kogunev summa jääb alla projekti haldamisega seotud kuludele, pole asjal kindlasti mõtet.

EMT on koostöös RMK-ga proovinud pakkuda klientidele võimalust "Lisa oma arvele üks euro ning me istutame selle eest ühe puu". Projekt ei ole osutunud eriti menukaks – ei oskagi öelda, kas põhjus on valitud projektis (pole ehk väga innustav ja aidata tahtmist äratav), liiga suures annetussummas, kommunikatsioonitegevuses (oleme kasutanud ainult klientidele suunatud otsepostitusi, mis tundus isiklikuma kanalina kui massimeedia), selles, et tegu on ainult ühe ettevõtte projektiga, või et olime 2009. aastal alustades lihtsalt ajast ees, kui selliseid annetamisvõimalusi polnud ühiskonnas laiemalt teadvustatud.

Oma kogemuse baasil näemegi ümar-
datavate sentide annetamise projekti
õnnestumise võtmeküsimusena just seda,
et tegu oleks ühiskonda laiemalt kaasava
ettevõtmisega ning sellega tuleks kaasa
võimalikult palju teenusepakkujaid. Kind
lasti on oluline ka projekti valik.

VALDO KALM,
EMT juhatuse esimees

Kummitav korruptsioonioht

Korruptsioon pole üksnes Tallinna juhtimisteooria, vaid riburada ilmutab meedias kahtlustusi ka vabaühenduste suhtes. Juunis jõudis üks Päevalehes pikalt üleval hoitud sotsiaalministeeriumi ametnike tehinguterägistik süüdimõistva otsuseni, kus ametnikud otsustasid ja kontrollisid MTÜ Omapäi rahastamist, olles ise selle aktiivsed liikmed.

Teadlikule või tahtmatule huvide konfliktile on tähelepanu juhtinud ka Riigikontroll, kelle hinnangul ohte isegi ei teadvustata, seda eelkõige omavalitsustes, kus samad inimesed kipuvad olema nii võimu ligi, ettevõtluses kui ka aktiivsed kodanikud. Kõik need tegevused on igaühe põhiseaduslikud

õigused ja ametnikud ei pea tingimata külaseltsist või spordiklubist välja astuma, aga töödandja teavitamine ristuvatest huvidest ja taandumine rahastusotsuse tegemise juurest on seaduse järgi kohustuslikud.

Koolitustele ja käsiraamatutele vaatamata napib kapo arust aga vastavat teadlikkust ning jagub menetlusi, mis sundis ametit saatma kõigile ministeeriumidele märgukirja, meenutades ametnike kõrvaltegevusega kaasnevaid ohte ja korruptsioonivastase seaduse nõudeid. Kui muutusid oma organisatsiooni suhtes murelikuks, võid uudistada ka ühingu Korruptsioonivaba Eesti juures tegutsevat võrgustikku, kus vabaühendused korruptsiooni märkama ja vältima õpivad.

Svetlana Alyuk / Dreamstime.com

Ühine rahakoguja Hooandja.ee

Annetamiskultuuri piire Eestis püüab laiendada suve hakul avatud veebilahendus Hooandja, mis aitab ideele mugavalt leida palju toetajaid ja seda mitte vaid vabaühendustel – võid sinna oma projekti lisada ka äriettevõtte või eraisikuna, ainsateks kriteeriumideks on loovus, mõõdetavus ja avalikkusega jagatav tulemus. See kõik pole niivõrd heategevus, vaid just ägedale ideele hoo sisse saamine, kusjuures toetajad saavad üldjuhul ellujõudvast mõttest ka ise osa – kliendina, publikuna, kaasaloõjana.

Süsteem pole suvaline, et vaatame, palju kokku saame, vaid igale projektile seatakse tähtaeg ja vajaminev summa – kui seda kokku ei saada, kantakse toetus täies mahus tagasi. Seni on 629 toetusega kogutud 13 800 eurot ning täisrahastuseni jõudnud esimesed kuus aktsiooni, mille seas olid näiteks pruugitud tuletõrjevoolikutest kottide meisterdamine (49 toetajat andsid kokku 1252 €) ning Liisi Koiksoni ja Vaikse Esmaspäeva uus CD (129 hooandjat ja 2303 €), järke ootavad kümned uued. Vaata lähemalt www.hooandja.ee, uudistama on oodatud ka kõik niisama inspiratsioonist huvitatud.

Telliskivi Seltsi eestvedamisel toimus Kalarannas 7. augustil saunapidu.

Anneta avalike huvide kaitseks

Kalamaja tasulise parkimise kavast loobumise saavutanud ja sellega tuntust kogunud Telliskivi Selts alustas annetuste kogumist avalike huvide kaitsmiseks pealinnas. Ah, misasja? No vot. Õõnsavõitu väljend ei kõla kaugeltki nii nummilt kui lapsed, vanurid ja kassid, aga ehk aitabki teadlikkust edendada, mis see avalik huvi tähendab, sest teemaks on kõigi ühise linnaruumi kaitsmine ja vaenlasteks ses võitluses on korruptsioon planeerimises, visiooni puudus, elanike kaasamata jätmine jpm.

Esmajärjekorras vajab selts raha õigusabikuludeks nn hipodroomi planeeringu kohtu-

vaidluses, mis jätkub septembris, aga ka edasiseks jagelemiseks raega, et Kalasadamale parem lahendus leitaks ja arendus oleks inimsõbralikum tasakaalus avaliku ruumiga. Õigusallane pädevus on vabaühendustele üha olulisem, eriti vaidlustes avaliku võimuga, kes on nagunii tugevama positsioonil (meenu-tagem Pühajärve kogukonna kohtus käimist kooli nimel) ja eriti, kui nende selja taga on küünilisevõitu ja veel tugevamad ettevõtjad.

Annetused saab kanda MTÜ Telliskivi Seltsi kontole 221051683019, rohkem teavet www.telliskiviselts.info.

Vaevaline koostöö parlamendiga

Arno Mikkor / EPL

Enne suve peeti Toompeal iga kahe aasta tagant toimuv kodanikuühiskonna arutelu kolme omal ajal Eesti kodanikuühiskonna arengukontseptsiooni ehk EKAK-i menetlunud komisjoni ühisistungil; ilmselt 20. septembril seisab sama ees parlamendi täiskogus olulise tähtsusega riikliku küsimusena. Kui 2010. aastal istus sel puhul Riigikogu saalis vaid käputäis liikmeid, siis “rekord” löödi tänavu juba komisjonide istungil, kuhu jõudis kolme komisjoni 30 liikmest vahelduva eduga kaheksa.

Nõnda polnud tehniliselt kvoorumitki koos, aga viis vabaühenduste ettekandjat rääkisid ligi 40 külalisele igatahes oma jutud ära (vaata ettekandeid www.ngo.ee/ekaki-kuulamised) ning saatsid pärast parlamendile mureliku arupärimise, kuidas ikkagi EKAK-i vaimus koostööd teha, kui üks pooltest töölegi ei ilmu. Oma vastuses tänas põhiseaduskomisjoni esimees Rait Maruste

(pildil) kirjutajaid ning ütles, et ta ei saa olukorra muutmiseks midagi teha.

Samal ajal saatis Maruste EMSL-i kaudu vabaühendustele ka komisjoni algatusel kaks kirja, kus kutsus esitama augusti lõpuks kuni viis ettepanekut erakondade rahastamise muutmiseks ning septembri lõpuks ettepanekuid n-ö DASA/MSA eelnõu kohta (nende arv polnud piiratud). Esimese ettepanekuna käis EMSL oma vastuses välja mõtte muuta kaasamise formaati, et seni tulutuks jäänud kirjade vahetamise asemel tuleks pooled kokku ning püüaks jõuda esmalt probleemi põhjustes ühisele arusaamale, et seejärel lahendusi otsida. Jälgi toimuvat www.ngo.ee/dasa.

Positiivsemalt poolelt tegelevad parlamendiliikmed suvel Kaja Kallase eestvedamisel lõpuks endale eetikakoodeksi koostamisega ning justiitsministeerium plaanivat ka poliitilise lobitöö reegleid sõnastada.

Veel midagi?

Pärast kaheaastast pausi avati taas Euroopa Majanduspiirkonna Vabaühenduste Fond, mis toetab Eesti kodanikuühiskonda nelja aasta jooksul 2,3 miljoni Norrast, Islandilt ja Liechtensteinist tuleva euroga. Esimene taotlusvoor kuulutatakse välja sügisel, tuge saab küsida demokraatlike väärtuste edendamiseks, huvide jõulisemaks kaitseks ja vabaühenduste võimekuse tõstmiseks.

Hoia silm peal www.oef.org.ee/norra.

Regionaalministri juures tegutsev vabaühenduste ja avaliku võimu esindajate ühis komisjon EKAK-i rakendamiseks sai suvel uue koosseisu. Vabakonnast kuuluvad sinna Avatud Eesti Fond, Kodukant, EMSL, kirik, keskkonnaühenduste koda, õpilasesinduste liit, Väitlusselts, Sillamäe Lastekaitse Ühing ja Praxis. Võimalik, et sügisel saab teoks ka plaan, et komisjoni poole saab hakata pöörduma, kui leiad, et EKAK-i koostööpõhimõtteid päriselus ei järgita, mis võiks sellele kümne aasta tagusele väärt kokkuleppele praktilist kaalu lisada.

Külaliikumine Kodukant on aastaid valinud Eesti ägedamaid külasi, tänavu suvel kutsuti kõiki kahe päeva jooksul neid oma silmaga vaatama ja näpuga katsuma. “Avatud külaväravad” osutusid väga menukaks, popimaid külasi väisas üle 600 inimese, kõikide peale kokku tuli 9500 külast. Isegi president käis!

Andrus Aljas

Tiit Blaas / Eesti Ekspress

Kuidas rahastada ühendusi?

Septembris olge valmis kõvemaks kaasamiseks, sest vabaühenduste riigipoolset rahastamist korrastades jõutakse juhendmaterjali mustandini. See ootab kõigi pilku ja pliiatsit ja EMSL korraldab selleks taas kärejad. Praxis koostatavast dokumendist saab soovituslik juhis avalikule sektorile, mis kirjeldab algusest lõpuni kogu ideaalse rahastamisprotsessi tingimuste koostamisest ja konkursi korraldamisest kuni näidislepinguni. Selgeks peaks lõpuks saama ka see, mis loom on harvanähtud tegevustoetus. Projektist lähemalt www.siseministeerium.ee/rahastamine.

Mis on vabaühenduste eetika-koodeks?

EKAK-i koostamise aeg ja mõned järgnenud aastad olid Eesti kodanikuühiskonna romantiline periood. Milliste sünditusvaludega eetikakoodeks pärast pikka tööd lõpuks ilma valgust nägi, meenutab mäluosakonna ja KÜSK-i juhataja **AGU LAIUS**.

Taasiseseisvumise eel ja järel käivitus meil ka kõikvõimalike seltside taastamine ja loomine. Entusiasmi oli rohkem kui võimekust, ühingud sündisid ja õige pea ka kadusid. Energilisemad said rahatuge välisriikidest või rahvusvahelistelt organisatsioonidelt, Eestis jätsid soovida juba õiguslikud alused, rääkimata rahalisest toetamisest.

Seadused said vabaühenduste esindajate ja välisekspertide toel paika 1996. aastaks. Kohe seejärel hinnati Eesti demokraatlikuks riigiks ja see viis välisrahastajate tähelepanu maailma teistesse nurkadesse. Oli vaja leida lahendus ühingute kestlikuks tööks.

Ühingud panid ette korrapärast hasartmängumaksust eraldatava raha üle otsustamise protsesse, mis olid läbipaistmatud ja põhjendamatud ning tekitasid vastasseise ka ühingute vahel. Osa sai hasartmängumaksust pidevalt toetust, mõned said selgitamata põhjustel ka riigieelarvest tuge ja nemad olid olukorraga rahul. Just sealt on alguse saanud ja avaldub aeg-ajalt veel praegugi mõtlemine, et avalik raha kahjustab ühendusi nende rolli täitmisel.

Algas kauakestev dialoog avaliku võimuga, mida ilmestasid nii nende kui ka meedia pigem vastasseisu ohutavad mõtteavaldused. Ajakirjandusest võib üles otsida väljaütlemisi ühenduste suunas: "mis raha neile kindakudujatele veel vaja peaks olema?", "käsi pikalt riigi raha järele", "rotid riigi viljasalves", "piraajad", kuni selleni välja, et ühinguid võrreldi maffiaorganisatsioonidega. Püüti tuua näiteid, kuidas ühingud on raha kuritarvitanud, kuid alati selgus, et need olid ametnike endi asutatud MTÜ-d.

Näited aga võimaldasid luua kuvandi asjatundmatutest rahamaiastest organi-

satsioonidest, millest ühiskonnale mingit kasu ei tõuse. Ikka ja jälle suunati oma liistude juurde: laulge, tantsige ja kuduge kindaid ning selleks ei ole vaja mingit avalikku raha! Kodanikuühiskonna areng jätkus avalikust võimust eraldi, ennekõike tänu Avatud Eesti Fondist saadud toetus-tele.

Olukord vajab muutmist. Oma eksis-
tentsi eest seisvad killustunud ühinged
vajadid koostööd. Arutelu algas 90ndate
lõpus, mil alustati Eesti kodanikuühis-
konna arengu kontseptsiooni
(EKAK) koostamisega. Tekkis
koostöö ning sündis ühine
kodanikuühiskonna ja selle
toimimise käsitus. Oli selge,
et edasi saab minna vaid koos
ja koostöös avaliku võimuga.
Seda silda hakkaski ehitama
EKAK, millesse kirjutati lisaks
ühistele tegevuspõhimõtetele
ka ühenduste vajadus muutuda avatuks ja
läbipaistvaks.

EKAK-i koostamise aeg ja mõned
järgnenud aastad olid Eesti kodaniku-
ühiskonna romantiline periood. Kõik olid
tahtmist täis nii koostööd teha kui ühiselt
ennast määratleda. Arutati ja vaieldi, kaa-
sati kõik, kes seda vähegi soovisid. Käidi
koos kõigile avatud ümarlauadel, kus pa-
rimal ajal oli esindatud ligi 400 ühingat,
valiti esinduskogu.

Kohe, kui 2001. aastal valminud EKAK
oli üle antud Riigikogule, asus esindus-
kogu koostama kodanikuühenduste
eetikakoodeksi. Esinduskogu esimehena
tutvusin maailmas olemasolevaga ja kuna
tegutse sin ka Transparency Internationali
üleilmses võrgustikus, sain mõtteid sealt-
ki. Rääkis in paljude mõttekaaslastega.

Mõne kuu jooksul koostas in esimese
versiooni, teadlikult hästi mahuka, et
oleks võimalikult palju, mille üle esindus-
kogus arutada. Lõplik mõttevahetus ja
vaidlus toimusid 2001. aasta suvel. Arute-
lu oli sedavõrd energiline, et päeva lõpuks
oli küll pikalt räägitud, kirja pandud
hulgaliselt mõtteid ja sätteid, aga koodek-
sit ennast kokku ei saanudki. Oli palju
põhimõttelisi vaidlusi: kas peaks kirju-
tama väga konkreetse tegevusjuhise või
piirduda põhimõtete esiletoomisega? Kes
ja kuidas hakkab eetikakoodeksi järgimist
kontrollima? Kuidas hakkab toimuma
kaebuste esitamine ja kes neid lahendab?
Kellel üldse on õigus ühenduse tegemisse

sekkuda?

Neile küsimustele ei olnud üheseid
vastuseid. Peamine veelahe oli, kas eeti-
kakodeks on kellegi tööriist ühenduste
tegevuse üle valvamisel või eneseregu-
latsiooni vahend. Mõlemal poolel oli
piisavalt toetajaid ja küllaga argumente.
Läbi arutati erinevad võimalused, kes
peaks hakkama eetikakoodeksi järgimist
kontrollima ja kaebusi lahendama. Head
lahendust ei leitudki ja pisitasa jõuti järe-
l-
duseni, et kodanikuühenduste eetikakoo-

Peamine veelahe oli, kas eetikakoodeks on kellegi tööriist ühenduste tegevuse üle valvamisel või eneseregulatsiooni vahend.

deks on vahend avalikkusele, meediale ja
avalikule võimule ning muidugi ka ühen-
duste liikmetele veendumaks, et ühendus
toimib eetilisel.

Saabus öö. Kolmele meist, Kristina
Männile, Kertu Ruusile ja mulle, ei and-
nud lõpetamata töö rahu. Leidsime vaikse
ruumi ja jätkasime mõttevahetust. Olime
õnneks kõik põhimõtete, mitte konkreet-
sete tegevusjuhiste esitamise poolt, ja nii
oli esimene kari ületatud. Veel mõned
tunnid ja vastu hommikut said sõnastatud
koodeksi sätteid, mõne aja pärast struk-
tuur, natuke ümbersõnastamisi ja hommi-
kul esitasime öösel tehtu esinduskogule.

Eelmise päeva vaidlused olid vilja
kandnud, koostatu sobis kõigile ja meie
mõtted eetikakoodeksist kui eneseregulat-
siooni alusest võeti vastu.

Lõpliku heakskiidu sai eetikakoodeks
ühenduste 2002. aasta kevadtalvisel suur-
kogul. Eelnev kaasamine aruteludesse ta-
gas, et suurt kogul lahkavamusi ei olnud-
ki. Sellega anti Riigikogule järjekordne
sõnum, et kodanikuühendused suudavad
üheskoos tegutseda ja kokku leppida ning
oleks aeg liikuda edasi ka EKAK-i arute-
ludena parlamendis.

EKAK-i lähiaja prioriteediks sai vajadus
eetikakoodeksit laialdaselt tutvustada, sel-
le tegevuse võti aga jäi leidmata. EMSL ja
mõned teised paigutasid eetikakoodeksi
kenasti kodulehele, maakondlike aren-
duskeskuste koolitustel ja mujalgi seda
tutvustati, räägiti eetika olulisusest, kuid

laiaulatuslikke tegevusi ei toiminud. Küll
aga pälvis koodeks, nagu mitmed teisedki
Eesti ühenduste tegemised, palju tähele-
panu välisriikides.

Vabaühendustele on eetiline tegu-
semine loomumane ja kisendavaid
probleeme pole kümne aasta jooksul esile
kerkinud. Kordagi ei ole tekkinud vaja-
dust arutada mõne ühingu ebaeetilisust
mingis auväärses kogus. Aeg-ajalt siiski
on teoreetikud sellekohaseid mõtteid esi-
tanud, kuid analüütilistesse töödesse need
jäänud ongi.

Eetikakoodeksile hakati rohkem tähe-
lepanu pöörama, kui Kodanikuühiskonna
Sihtkapital hakkas toetuse andmise ühe
tingimusena nõudma ühendustelt arutelu
eetilise tegutsemise üle. Mõnigi vaba-
ühendus on selle tulemusel koostanud
oma eetilised põhimõtted, paljud kin-
nitavad, et tegutsevad vastavalt üldisele
koodeksile. Eetilist tegutsemist saaks
veelgi enam tähtsustada, kui sama nõuet
rakendaksid ka teised Eestis tegutsevad
ühenduste rahastajad.

Loe ja kasuta!

- Lugege eetikakoodeksit www.ngo.ee/eetikakoodeks ja arutage seda oma va-
baühenduses. Kui leiate, et järgite neid
punkte oma tegevuses, andke sellest ka
teistele teada ja riputage eetikakoodeksi
tekst oma kodulehele.
- Kui tundub vajalik, koostage oma organi-
satsiooni jaoks täpsemad eetilise käitu-
mise põhimõtted ja tehke need kodulehel
avalikuks (nt kuidas täpsemalt kaasate
oma liikmeid, kuidas kasutate annetusi,
kuidas tagate keskkonnasäästlikkuse või
võrdõigusslikkuse põhimõtteid vms).
- Mõelge, kas ja kuidas on teil endal ja teis-
tel võimalik mõõta ja hinnata teie tegevu-
se vastavust eetikakoodeksile.
- Katusorganisatsioonina tutvustage eetika-
koodeksit ka oma liikmetele.
- Rahastajana lisage eetikakoodeksi jär-
gimise nõue oma toetuse andmise tingi-
mustesse.
- EMSL-is on eetikakoodeksi järgimine üks
liikmeks saamise tingimustest ning eetika-
koodeks kõigi töölepingute lisa.

A photograph showing a long, single-file line of people, mostly young adults, waiting outside a light-colored brick building. The line extends from the foreground into the distance. The people are wearing various casual clothing like hoodies, jackets, and jeans. A single outdoor light fixture is visible on the wall above the line. The overall atmosphere suggests a busy, organized gathering or event.

Kuhu sammud
liikmed sabas?

Vabaühenduse liikmeskond võib olla juhatuse jaoks tüütu peavalu, segav tegur oma asja ajamisel või hea abi seatud eesmärkideni sammumisel. See viimane on tõeliselt taevalik. Esimesel kahel puhul tuleb maha istuda ja kukalt kratsida, leidis **MARI ÖÖ SARV**.

MTÜ Kodaniku Häälel on kogunud oma kampaaniaga “Maha Tallinna TV – raha lasteaedadele” Facebookis ligi 15 000 püstitist põialt. Justkui märk sellest, et aetakse õiget asja ning massid mõtlevad samamoodi. Allkirju koguneb uhkelt ka Kodaniku Hääle petitsioonidele. Muidugi raha lasteaedadele, milleks see TV, näivad kaasa noogutavat miljonid.

Samas kuulub ühingusse vaid kümme-kond inimest. Ühingu looja Brit Kerbo adub küll, et tegelikult ei peagi kõik need ligi 15 000 laikijat MTÜ-sse astuma, sest kes jõuakski nii suurt hulka hallata. Aga

tõdegem, pisut enam aktiviste võiks sellise hulga peale koguneda küll.

Kui küsin MTÜ Ruila Mõis liikmelt Rafael Milermanilt, milleks ühingule liikmed ja vastupidi, jääb ta mõtlema ja tunnistab siis, et ega nendesugused seltskonnad peagi MTÜ-d olema, nad saavad suurepäraselt hakkama ka seltsinguna. Ametlik registreerimine võetakse ette siis, kui tuleb tahtmine suhelda riigi või toetusprogrammidega ehk kui mängu tuleb raha.

Sama loogika käib ilmselt kõiksugu hobiklubide ja taidlusseltside kohta: pole ju vaja MTÜ-d, et paar korda nädalas proove teha ja suvel rühm tantsupeole

viia. Aga kui on plaan küsida tegevuseks toetust kohalikult omavalitsuselt, on vaja tekitada juriidiline keha.

Just nii läks Ruilaski, kus kogukonna aktivistidest said MTÜ liikmed siis, kui PRIA külameetmest raha paistma hakkas. Liigutus on end igati õigustanud, sest kahe aasta jooksul on eri toetuste najal korraldatud talguid ja koolitusi, perepäevi ja seiklusmänge, praegu käib mõisapargi renoveerimine. Mõistagi võiks külaelu samamoodi kihada ilma MTÜ ja muu juriidikata, kuid selleta poleks saanud toetusi.

Kuna kõik Ruilas tehtav on avalik, mitte ainult ühingu liikmetele, ning talgu-

päevadelgi lööb kaasa kordades rohkem kohalikke töökäsi, kui ühingusse kuulub, jääb vastuseta küsimus, milleks need 20 liiget ühingle. Sest ühelt poolt võiks siis juba kuuluda kogu kogukond, nagu korteriühistusse kuulub kogu maja, teisalt saaks projektikirjutamise keha hakkama ka kahe liikmega.

Toetajaskond ja tegijaskond

Kui ühinguga kaasamõtlejaid on viie-kohaline arv nagu Kodaniku Häälel, miks siis aktiviste tilgub vaevu kahekohalise jagu? Brit Kerbo kratsib kukalt. "Võib küll öelda, et alguses olime hämmeldunud, et Facebooki lehel on meil ligi 15 000 inimest, kuid neist realselt käed külge pan-na tahab vaid käputäis," tõdeb ta.

Brit ise suhtub "Maha TTV – raha lasteaedadele" kommuuni kui mandaati, mida tuleb hoida ja jätkuvalt ära teenida. See tähenda, et tuleb sihipäraselt tööd teha, lugeda, uurida ja analüüsida, materjale koostada. "Lisaks tuleb jääda piisavalt neutraalseks, sest meie juurde kogunenud inimesed hindavad eelkõige kainet mõistust," räägib Brit ja on rahul, et ühing on suutnud hoida eemale igasugustest partei-

listest manipulatsioonidest.

Ühingu vähesed liikmed ei jaksa aga teha päris kõike, mis vaja. Vaja on infot otsida, analüüsida ja koondada ning vahendada Facebooki kommuunis. Meediaga tuleb kontakte leida ja kirjutada arvamusartikleid, tuleb otsida ka koostööd toetajatega. Hiljuti lõppes "Teeme ära!" raames lasteaedadele toetajate otsimine: appi tulid Bauhaus, Besur OÜ, Koduekstra, Krimelte, Mootorsaetööd ja Tööriistamarket, aga palvekirju on muidugi tulnud saata sadakond.

Miks need laikijad siis ise näppe külge ei pane, kui nad kahel käel mõtetega nõus on? Brit pakub, et Eestis on mitut meele suhtumist. Näiteks "midagi ei muutu n- gunii!" või "keegi võiks teha!".

"See anonüümne keegi on miski prints või printsess valgel hobusel, keda oodatakse eesti rahvast päästma. Kes paneb lootused Jõksile, kes Tarandile, kes ootab uut jõudu millegi muu näol, aga pidevalt justkui oodatakse midagi ning ise istutakse, käed rüpes," imestab tuhandetele meeldiv, aga vähestele kaasav naine. Tõsi, ta lisab, et lasteaedade teemat Tallinnas on inimesed siiski teadvustama hakanud

ja lapsevanemadki on nüüd varmamad oma õigusi kaitsma.

Selge see, et eri ühingud tegelevad eri asjadega, ja Britki mõonab, et küünarnuk- kideni poliitikas sudida tundub paljudele nii räpane, et "Like" Facebookis ongi maksimum, millega nad on valmis suuri tegusid toetama. Palju lihtsam on elu Ruila Mõisa MTÜ-s, kui ühing korraldab piirkonnas talgupäeva: kohale tuleb kogu küla või mitu. Eks lehtede riisumine või mänguväljaku ehitamine on ikka hoopis teine töö kui pealinnavalitsuse vastu sõ- dida.

Ühised väärtused kui osalus

Ühing Korruptsioonivaba Eesti (KVE) peab kaasalöömiseks sedagi, kui liikmed oma muudes tegemistes ühingu põhi- mõtetele kindlaks jäävad ja sedakaudu korruptsioonivabaduse missiooni täida- vad. Liikmete seas on nii üksikisikuid kui ka organisatsioone, lisaks tegutseb ühingu initsiatiivil loodud võrgustik, mis koondab samuti vabaühendusi, kellele korruptsiooniteema huvi pakub. See on mitteformaalsem kogu ning otsest liikme- suhet KVE-ga ei teki.

"Liikmed on vastavalt oma teadmiste- pagasile rohkem nõuandvas rollis projek- tide ja tegevuste algatamise ja elluviimise juures. Liikmeskonna laiendamine on kindlasti oluline, kuna iga uus liige tä- hendab uusi mõtteid ja teadmisi," räägib ühingu juht Asso Prii.

Osalevad need, kes tahavad muuta?

Ruila Rafael sõnastab oma nägemuse sellest, miks väikese külaühingu liikmeks tulla: "Liikmeks tuleb see, kes tahab orga- nisationsiooni muuta. Muidu pole ju hääle- õigust, ta võib kõrvalt arvamust avaldada, aga ei tea, kas kuulda võetakse. Mitteliik- mena saad ühingu ettevõtmisi toetada ikka ja nii külarahvas teebki."

Praktikat kirjeldab ta pisut teisiti: "Meie liikmed on ennast sidunud nii palju, et maksavad obrokit ja veavad projekte, viit- sivad tegeleda rohkem kui "teeks ja võiks" tasandil." Ise veab ta PRIA toel Ruila mõi- sapargi restaureerimist. Sellises kohas on tema sõnul mõnus sahmida, sest väikses kogukonnas näed oma panust väga konk- reetselt ja tunne on toredam, et näe, mina tegin!

Siit koorub välja tõsiasi, et pole vaja

Üha väiksemad ühendused

Tallinna Ülikooli kodanikualgatuse institutsionaliseerumise uuring näitab, et vabaühen- duste arv suureneb Eestis kiiremini kui neis kaasa löövate inimeste arv. See tähendab, et keskmine Eesti vabaühendus on liikmete arvult üha väiksem.

Kui 2004/05 läbiviidud uuringu järgi oli vähem kui kümne liikmega organisatsioone vabaühenduste seas 16%, siis 2009/10 juba ligi kolmandik. Rohkem kui 50 liikmega vabaühendusi oli 2004/05 uuringu järgi 28%, kuid viis aastat hiljem oli nende osakaal langenud 21 protsendile. Viie aastaga muutusid organisatsioonide liikmeskonnad kesk- miselt kolmandiku võrra väiksemaks: eelmine uuring näitas mediaaniks 31 liiget (see tä- hendab, et pooltel organisatsioonidel oli rohkem kui 31 ja pooltel alla 31 liikme), viimane aga vaid 20.

See ei tähenda küll, et liikmed suurtel kiirustel ja hulgakaupa lahkuksid. Kui ühen- dustelt küsiti, kuidas nende liikmeskond viimase aasta jooksul on muutunud, märkis ka- hanemist vaid 8% (peamiselt vanemad ühendused). Kolmandik tõdes kasvu ning pooled ütlesid, et muutust polnud. Keskmise viib alla hoopis uute, väheste liikmetega organisat- sioonide kiire pealekasv – viimastel aastatel 100–200 uut MTÜ-d kuus. Veel kiiremini on aga kahanenud nende liikmete arv, keda ühenduse eestvedajad nimetavad aktiivseteks: siin kukkus mediaan viie aastaga 18-lt kaheksale.

Ka kinnitas uuring varasemat tõdemust, et Eesti vabaühendused on pigem juhi- kui liikmetekeskseks. See tähendab, et suurem osa ülesandeid on ühe või mõne inimese kanda, juht (või juhtkond) üritab tegeleda kõigega ning riskib seejuures oma jõuvarude ja motivatsiooni ammendumisega. Et liikmed on aga õppinud või harjunud lootma juhile, võib tema "kustumine" tähendada ka ühenduse lõppu.

Loe lähemalt "Kodanikualgatuse institutsionaliseerumine Eestis 2009/10" www.ngo.ee/uuringud.

Tegevjuht liikmete ees: Eesti Noorteühenduste Liidu juhataja Mailis Ostra liikmete ja võrgustiku pinnida äsja noorte osaluskoogude ja noorteühenduste suvekoolis. ENL on kuulutanud liikmetele keskendumise koguni selle aasta tähtsaimaks ülesandeks.

palju liikmeid, et sammuda meelekindlalt oma rajal. Vaja on piisavalt aktiivseid panustajaid (kes võiksid, aga ei tarvitse kuuluda ühingusse) ja kindlustada tagala suure hulga toetajate kujul.

Samm edasi liikmekeskse ühingu poole on vanamootorrataste huviliste klubi MTÜ Unic-Moto, kuhu kuulub 120 liiget. Nende kahtlemata tuntuim avalik väljund on alates 1994. aastast kevaditi ja sügiseti korraldatav Tagadi restauraatorite päev, rahva hulgas tuntud Kurtna laadana. Staažikas on klubi veetav vanade tsiklite kokkutulek, aga tehakse ka restaureerimiseminare, aidatakse korraldada ümber Eesti sõite, esitletakse väiksemaid näitusi ja käiakse end näitamas messidel.

Tegu on küllalt spetsiifilise hobiklubiga, kuhu on koondunud konkreetne seltskond: vanade mootorrataste restaureerijad. Ühingu president Urmas Teearu seletab, et neil on mehi, kes teavad, kuidas asju kõige paremini restaureerida; neil on mehi, kes oskavad asju kõige paremini restaureerida, ja neil on mehi, kes teavad, kust saab kõige õigemaid tükke restaureerimiseks. Juba

tundubki päris mõistlik, et kõik on ühte kohta koondatud ning kel huvi, astub liikmeks ja pääseb kõigele korraga ligi.

Range katusorganisatsioon

Katusorganisatsioonide puhul peab liikmeskond olema tugev tööriist, millela ühing end kuidagi ei õigusta.

Eesti Puuetega Inimeste Koda (EPIK) ühendab 46 organisatsiooni, mille hulgas 16 piirkondlikku katust ja 30 eri haiguse- ja puudepõhist liitu või ühendust. Liikmeks võetakse rangelt ainult üks iga haiguse või puude esindaja ning ainult selline, kes tõesti inimesi ühendab. Nii saab katus olla kindel, et tema all on koda. Getter Tiirik EPIK-ust teab, et Eestis elab 130 000 puudega inimest ning organisatsioonide kaudu kuulub kotta umbes neljandik. Ta leiab, et see on tubli tulemus, aga alati saab paremini ja selle nimel tehakse pidevalt tööd, et jõuda tõesti igani neist 130 000-st.

Eesti Noorteühenduste Liit katab Kaidi Nurmiku sõnul noorteühinguid, maakondlikke noortekogusid ja noorte

volikogusid. Kokku on nimekirjas 41 täisliiget, koos kandidaatide ja vaatlejatega 61. "Liikmetelt saame meie teada noorte arvamuse; nende kaudu jõuame oma teadetega noorteni," võtab Kaidi kokku vastastikused vajadused.

Kooliklassi loogika

Igas klassis on neid, kes igas küsimuses kätt tõstavad ja vastuse annavad; neid, kes vastavad, kui korra ribidesse müksata, ja neid, kes isegi siis ei vaevu. Samamoodi on ka igas organisatsioonis, koosnegu ta füüsilistest või juriidilistest liikmetest, seda kinnitavad kõik intervjuueeritud kui ühest suust.

Ning noorte ja puuetega inimeste katused ütleavad, et teevad kõik, saamaks võimalikult paljud liikmed neid puudutavates asjades kaasa rääkima – kõik, mis jääb puudu sajast protsendist, on arenguruum ja väärt pingutamist. Selleks tuleb hoida tihedat kontakti kõigi oma liikmetega, mitte tõsta toru ainult siis, kui on midagi vaja.

ENL on mõistnud, et hästi töötab see, kui liikmesorganisatsioonil on ENL-iga

Kaarel Läänemets

Aktiivne võrgustik muudab teadagi hõlpsamaks ka katusorganisatsiooni töö. Kui Eesti Puuetega Inimeste Koda loeb oluliseks ülesandeks ühiskonna teavitamist puudega inimeste olukorrast, siis kindlasti aitab teadlikkust tõsta ratastoolinoorte korraldatud Party on Wheels kaubanduskeskustes, kus täiesti terved inimesed, mõned lausa kuulsad, pidid ratastoolis läbima takistusraja.

Foto:

suhtlemiseks kindel kontaktisik. “Juhatuses inimesed vahetuvad ja kontaktid kaovad ära, konkreetseid püsivad kontaktisikud on paremad ja tulevad suhtlemisega paremini kaasa. Niisiis püüame seda teiste liikmete juures ka juurutada, et leida kindel inimene, kellega suhelda ja kel poleks juhatusse töötada käed-jalad sebumist täis,” räägib Kaidi Nurmik.

ENL-il on vastuse saamiseks kujunemas omaette nipikogu: kuna liikmesorganisatsioonid erinevad nii suuruselt, vanuselt kui eesmärgilt, ongi jabur oodata neilt ühtmoodi käitumist. Nii läheta keskkontor oma päringud sihtgrupiti, kui võimalik. Teisisõnu, müksab ribidesse. Ja vastus tuleb. Getter Tiirik räägib samast võttest: ega nad saada kõigile liikmetele arvamuse pärimist,

kui seadusandja küsib, kuidas mingi säte kurtidega kõige paremini arvestaks, seda küsivad nad ikka ainult kurtide ühingu.

Tsükliline aktiivsus

Unic-Motos eristab juhatus panustajaid ja passiivsemaid inimesi – kel on parasjagu aega, jaksu ja huvi midagi korda saata ja eest vedada, tuleb juba juhatusse ka. Ja juhatus mõistagi vahetub. Urmas Teearu oli 14 aastat jutti klubi president, siis tuli kümneaastane paus. “Nüüd vaatasin, et peab uuesti hakkama jälle,” tõdeb ta ja on rahul, et tema juhitud aastaga on klubisse 36 uut liiget tulnud.

Nii Brit, Rafael, Urmas kui Asso räägivad, et panustajad roteeruvad nii, kuidas inimestel elu parasjagu lubab: kel esikohal

pere- või tööasjad, sahmib ühingu vähem ja jääb mõneks ajaks tagaplaanile; kui lapsed suuremad või töö kiire aeg möödab, naaseb jälle. Või kaob vaikselt ära uute huvide juurde, juhtub sedagi.

Teema olgu kõne all

Headel katusorganisatsioonidel on tihe infovahetuse kõrval oluline hoida ühiskonnarühma teemad õhus. ENL-i jaoks on üks olulisi teemasid hetkel valimisea langetamine ja koostatav noorsootöö strateegia aastani 2020. Tähelepanuväärne on, et liit ei ütle valimisea langetamise kohta üheselt ei või jaa, vaid töötab selle nimel, et teema püsiks jutuaianena: korraldab arutelusid ja kogub ühiskonnast arvamusi.

EPIK peab oluliseks, et kui ühiskonnas

mingeid seisukohti kujundama hakatakse, oleks põhimõtteliselt meeles, et on olemas ka puudega inimesed, kellega tuleb arvestada.

Teavitus- ja teadlikkustööd teevad nii katus kui ka liikmed.

Näiteks käib ratastoolirahvas vabatahtlikena lennujaamas koolitust tegemas, kuidas aidata ratastoolis reisijat. MMC (see tähistab vesipealisust, mida võib põhjustada foolhappe puudus raseda naise kehas) selts jagab avalikel üritustel kamapalle foolhappega, mida Eestis hakati tegema, juhtides tähelepanu foolhappe vajalikkusele. Tehakse heategevuslikke projekte, näiteks motokross Tanel Leoki toetuseks või oksjon õnnetuse tagajärjel liikumispuude saanud laste heaks. Liikumispuudega noored on loonud kaubanduskeskuses takistusraja, kus tervedki saavad end ratastoolis proovile panna. Pimedatele on tehtud kirjeldustõlkega filme – see tähendab, et keegi jutustab, mis ekraanil toimub. Järgmise sellise tõlke saab Lotte film, teab Getter Tiirik.

“Paljud puudega inimesed on tõelised valdkondlikud eksperdid ja teavad, mis maailmas toimub, ning viivad asju ellu siin ka,” kiidab Getter aktiivseid inimesi. Kõik nad pole isegi koja liikmed, vaid lihtsalt rohujuure tasemel algatajad.

Getter leiab siiski, et vabatahtlikke peaks veelgi rohkem kaasama ja puudega inimestest veelgi rohkem rääkima. Ja mitte seda, kui halvasti kõik on, vaid lihtsalt sellest, et nad on olemas ja väärt sama palju kui terved.

Mis aga katusorganisatsioonide juures peamine: kui riik tahab teada, mida üht või teist sorti kodanik mõnest teda puudutavast seaduseelnõust arvab, saab ta seda kiiresti küsida seda sorti kodanike katuselt, olgu kõne all noored, vanad või puudega. Kuidas katus tagab, et vastus, mis ta riigile annab, on tõesti rohujuure arvamus, mitte kontori oma? Vaat see ongi katuse teadlik töö oma liikmetega ja põhjus, miks nad peavad tihedat kontakti hoidma.

Ühised seisukohad on saavutus

Eks põhiküsimustes on üldkoosolek oma seisukohad ära otsustanud ning kui mingil hetkel riik katuselt pärib, mida maja arvab, ei pea enam vastust otsima minemagi. Seda kinnitavad nii ENL kui EPIK. On ka selliseid küsimusi, kus katusel ega majal selget arvamust pole, ning

siis asutakse ühiselt otsima, rahmeldades iga liikme kommentaari nimel.

Ja viimaks, katused ja liikmed tulevad vajadusel üksteisele appi. Näiteks kui katusorganisatsioon midagi suurt korraldab, otsitakse esmalt vabatahtlikke abikäsi liikmete hulgast. Kui liikmetel tekib küsimusi oma asjade ajamisel, olgu majandusaasta aruannet koostades või omasugustega kontakti otsides, siis näiteks on noorteühenduste liit liikmetele parim koht koostööpartnerite leidmiseks. Puuetega inimeste koyal on lisaks oluline roll anda väljapoole eksperditeavet konkreetset puuet puudutavates küsimustes.

Liikmed, privileegidega või ilma

Nagu mainitud, ei ole Ruila Mõisa MTÜ-s liikmetel privileege või eri üritusi: mis tehakse, tehakse kogu kogukonnale. Unic-Motosse kuulujail on aga kindel eelis teiste restaureerijate ees, kuna klubi teeb liikmetele nii harivaid seminare kui õppereise piiri taha.

ENL on tänavu välja kuulutanud lausa liikmeaasta. Värskest on valminud liikmete rahulolu-uuring, uute liikmete värbamise asemel otsitakse püsivat kontakti kõigi olemasolevatega ning leitakse üheskoos, mida ENL oma liikmete arendamiseks veel ja veel teha saab. “Viimasel paaril aastal pole liikmetele väga keskendutud. Nüüd oleme liikmekohtumistel näinud selliseid, kellega varem polegi kontakti olnud,” on Kaidi Nurmik tööga rahul. Liikmekohtumised pole muidugi ainus, mida tehakse. Igal aastal korraldatakse liikmetele suve- ja talvekool, lisaks väiksemad koolitused ja töörühmad, kaalumisel on mentorluse pakkumine.

Getter Tiirik räägib, et nemadki on äsja lõpetanud liikmete rahulolu-uuringu ja on päris hästi kursis, mida oodatakse, mida loodetakse ja mida plaanitakse. Tagasiside oli tema hinnangul üllatavalt positiivne ning uuring aitab bürool jõuda veelgi lähemale igale liikmele, igale puudega inimesele, ning suunata vastavalt liikmete vajadusele pakutavat arenguprogrammi. Ta toob aga välja, et kahepoolset info liikumist on ikka veel vähe: “Me ei tea täpselt, kui palju meie sõnumitest jõuab konkreetset puudega inimeseni ja kui palju tuleb sealt tagasi. Tahaks veel rohkem näha seda, et rohujuuretasandi algatus päriselt jõuab meieni.”

Levinumad möödalasud

EMSL-i arenguprogrammi vedades on **KRISTINA MÄND** näinud seda, teist ja kolmandat. Ta toob välja peamised probleemid, mis tavalistel ühingutel oma liikmetega on ja miks.

Vale vorm. Tihti valitakse automaatselt tegutsemisvormiks MTÜ kui odavam, kergem ja tavalisem. Kui lähemalt vaadata, mis eesmärgi organisatsioon soovib täita ja mida on tegutsemisajal jooksul teinud, võib näha, et liikmeskond ei anna sageli midagi juurde või on isegi segav. Selle asemel võiks loogilisem olla ilma liikmeteta sihtasutuse vormi valimine.

Liikmete roll. Liikmesuses peab valitsema loogika – miks meil on just need liikmed ning mida nad meie organisatsiooni eesmärgi ja olemuse kohta ütlevad. Kui need küsimused on läbi mõtlemata, juhtub tihti, et eesmärgile pühendumise asemel vaevatakse pead, et liikmed pole piisavalt aktiivsed või neid pole piisavalt palju, mõtlemata, kas, milliseid ja milleks üldse liikmeid vaja on.

Müstiline “meie”. Kui liikmesus on õigustatud ja sobiv, juhtub ikka, et liikmed on rahulolematud. Mu meelest on tihti põhjuseks see, et juhtkond või büroo seab kõlavaid eesmärgid ja koostab strateegiaid. Kui seda liikmetele esitletakse, siis räägitakse, et “meie nüüd hakkame tegema”, “need on meie eesmärgid”. Kõik kiidavad heaks, aga läbi jääb rääkimata, kes see “meie” on. Hiljem on büroo ärritunud, et liikmed midagi ei tee, aga keegi pole liikmetele öelnud, mis roll neil nende strateegiate juures on, ja liikmetele jäi hoopis mulje, et büroo oma mõne töötajaga teebki kõik ära. Kommunikatsioon on ülioluline, et need eesmärgid oleks jagatud ja poolte rollid läbi räägitud. Organisatsioon ei ole ju ainult büroo või juhatus, see on ikka tervik, mille olulisimaks osaks on liikmed.

Kelle seisukohad ja kuidas need kujunevad? Probleeme tekitab, kui ühendus ei räägi teatud otsuseid liikmetega lahti ja mõnedki seisukohad võivad tulla liikmetele üllatusena. Organisatsioonis peab olema selge, mida ühiskonnas saavutada tahetakse, ning siis tehtaks koos liikmetega selgeks, mis küsimustes on seisukohad olemas ja millistes vaja kujundada. Selge ja kokku lepitud olgu ka see, mis küsimustes büroo või juhatus liikmeid ainult informeerib ning milliste puhul liikmetega konsulteeritakse.

Mesinik või mesipuu?

EMSL-i juhataja **URMO KÜBAR** (kes muide tuli EMSL-i omal ajal tööle just liikmetegevuste peale) tuletas meelde küsimused, mida vabaühendused talle liikmeskonna kohta esitanud, ja pani mõtted kirja.

Mõne aasta eest üleilmse vabaühenduste liidu Civicus peakon- toris Johannesburgis uudistades torkas esimese asjana silma, et seal toimetavate inimeste päritolu oli sama kirju kui maailma kaart: India, Kamerun, Itaalia, USA, Eesti, Jaapan, Zimbabwe, Uus-Meremaa, Kanada, Iirimaa, Kenya, Pakistan jne, jne.

Ju oli tegu ka palju ringi sõitvate inimestega, sest iga kabineti ukse kõrval ripus kiletasku küsimusega “Tasus su reis end ära – kui palju uusi liikmeavaldusi sa kaasa töid?”.

See pole ainult Civicuse mure. Arusaam, et mida rohkem liikmeid, seda uhkem, paneb ka Eesti vabaühendusi oma aastaesmärkide hulka kirjutama numbreid, milleni liikmeskond peaks kasvama. Või siis EMSL-ilt koolitust tellides märkima, et kindlasti tuleks rääkida ka “nippidest”, kuidas uusi liikmeid saada.

Kõige selgemalt näeb seda mõtteviisi meie ehk tuntumate MTÜ-de – erakondade puhul, kes eriti valimiste lähenedes esimesel võimalusel raporteerivad uue ümmarguse liikmenumbri ettelöömisest ja vastsetest kuulsatest liitunudest.

Ega sel “rohkem = uhkem” arusaamal muud häda olegi, kui et see ei pea paika. Pole mingit tõendust, et just suuremad oleksid tingimata edukamad, tõhusamad ja mõjukamad (organisatsioonidest, kes on otsustanud suureks saamise asemel saada suurepäraseks, maksab lugeda Bo Burlighami raamatust “Väikesed hiiglased”, mida tutvustasime Heas Kodanikus nr 2/2010). Kasv võib kaasa tuua probleeme, mida väikesel ühendusel pole, ning sellega organisatsiooni hoopis nõrgestada.

Näeme ju erakondadegi puhul – ehkki nad ise sellest meelsamini vaikivad –, kuidas suurest osast hurraaga vastuvõetud liikmetest saab peagi passiivne mass, kellelt liikmemaksugi raske kätte saada. Või kuidas parteisse tulnute erinevad ootused regulaarselt avalikkuse ees peetavateks sisetülideks kasvavad.

Ning ehkki tavaliste MTÜ-de sisepingetest me meedia vahendusel nii tihhti ei kuule, küsitakse EMSL-ilt värbamisnippide kõrval vähemalt sama sageli ka nõu, kuidas probleemsete liikmetega toime tulla.

Seega – liikmetest on kasu vaid siis, kui teada, milleks neid vaja, ning teadlikult luua võimalusi, et see potentsiaal ka teostuks.

Vastutaja või keskkond?

Üks viis organisatsiooni ja ta liikmete* suhetest mõelda on kujutleda liikmeid mesilastena. Otsus, mille vabaühendus peaks tegema – mõistagi koos liikmetega ja edaspidi uutele liitujatele teada andes

* - selle teema puhul ei pea liikmeskonna mõistet kitsendama ainult liikmetele seaduse mõttes (kes on täitnud liikmeavalduse ja moodustavad üldkoosoleku), vaid sama kehtib ka huviliste, toetajate, vabatahtlike, partnerite ja teiste kohta, keda kokku võib nimetada ühenduse võrgustiku liikmeteks. On kõikjal maailmas leviv trend, et inimesed eelistavad formaalsele liikmestaatusele pigem vabamat osalemist võrgustikes, ning selle pärast pole mõtet muretseda, vaid arvestada ja pöörata liikmeskonna kõrval tähelepanu ka võrgustiku arendamisele ja kaasamisele.

EMSL-is uus liikmekoordinaator

Augustist asus kaitsevække aega teenima läinud Martin Meiterni asemel EMSL-i liikmekoordinaatorina tööle **ROBERT PEETSALU** (pildil).

Millega seni tegelenud oled?

Viimase aasta olen keskendunud oma värskest asutatud MTÜ KAE Kooli kasvatamisele ja juhtimisele. Meie eesmärk on luua esimene eestikeelne tasuta virtuaalne õppekeskkond ja täita see interaktiivsete harjutustega ning selgete ja praktiliste eestikeelsete õppevideodega. Võttes eeskujuks ingliskeelset Khan Academy't, põimime õppimisse mängulist hasarti ja paneme rõhku õpitava praktilisele väärtusele.

Enne seda õppisin TTÜ mehaanikateaduskonnas tootearendust ja esindasin üliõpilaste huve nii oma teaduskonna, ülikooli kui ka riigi tasandil mitmes nõukogus, komisjonis ja töörühmas.

Mis on peamised sihid EMSL-i liikmetega töötamisel?

Näen liikmete koordinaatori töös enda jaoks eelkõige võimalust suhelda endasarnaste inimestega ja aidata neid. Arvan, et kui inimene juhib vabavõimet, siis tal on püüdlust muuta maailm natuke paremaks ja arusaam, kuidas seda teha. Inimesed, kelle töö on suunatud mingi suurema sihtgrupi heaolu tõstmisele, ei näe tihtipeale selle otsest tulemust. Nad on sageli oma püüdlustes üksikud, eriti nii väikeses riigis nagu Eesti. Neile on oluline tunda, et selliseid altruistlikke rabelejaid on teisigi ja et nendega saab jagada kogemusi, muresid, ideid, kontaktvõrgustikke. Selle võimaluse pakkumine on mu meelest EMSL-i suuremaid väärtusi.

Liikmete koordinaatori töö on suhteliselt selgelt väljakujunenud tegevustega – arenguveestlused liikmetega, igakuise liikmeklubi ja muude ürituste korraldamine. Saan need jooksma ja küll siis tuleb mõtteid, mida teha lisaks või mida teisiti.

Loe EMSL-i liikmetöö põhimõtetest www.ngo.ee/liikmed.

(või vajadusel koos nendega ümber otsustades) –, on see, kas tema rolliks on olla mesinik või mesitaru.

Mesinik teatavasti hoiab mesila korras, hoolitseb, et haigused levima ei pääseks, toob vajadusel lisatoitu ja teeb kümnuid muid toimetusi. See on tema töö ja elatusallikas, kõigi oma rõõmude ja muudega. Tema on see, kes korraldab, askeldab, vastutab.

Taru seevastu on lihtsalt keskkond, kus mesilased tegutsevad ja teevad seda üldjuhul enda seisukohalt igati edukalt ka ilma, et mesinik nende ellu regulaarselt sekkuks. Jah, külm talv või haigused võivad neist tugevamaks osutuda, aga – *c'est la vie* (ja olgem ausad, ega lõpuni ole nende eest kaitstud ka mesiniku hoole all toimivad pered).

Pidagem meeles, et kumbki toimimisviis pole iseenesest teisest parem, vaid lihtsalt sobib rohkem või vähem teatud eesmärkide, võimaluste, oskuste ja ootustega.

Lennukis me ju mõistagi ei soovi, et kaasreisijad hakkaksid otsustama, kuidas õhku tõusta ja maanduda või kui kõrgel ja mis kiirusel lennata. Ei, härrad ja proud meie ümber püsigu oma kohtadel ning nautigu einet ja filmi, täpselt nagu me ise kavatseme teha. Kohalejõudmise eest vastutagu kapten, selle eest oleme maksnud ja selleks on ka kõik tingimused loodud.

Milleks liikmeid vaja?

Oma vabavõimelises seevastu tahame tavaliselt, et liikmed oleksid enamasti kui lihtsalt kaasasõitjad. Üldisemast alustades annavad nad organisatsioonile legitiimsuse, olemasolu ja tegevuse õigustuse, mis on eriti tähtis huvikaitseühenduste puhul. Loogiline esimene küsimus sellise ühenduse kohta on, kelle nimel ta kõneleb.

Legitiimsuse tagab liikmeskond aga ainult siis, kui ta ühenduse seisukohti ka tunneb ja toetab. See tähendab, et ühel või teisel moel peavad need olema läbi räägitud, ühiselt koostatud.

Siit edasi – liikmed toovad organisatsioonile olulist infot. See on sama, miks räägime kaasamisest avaliku sektori puhul: suurem hulk inimesi tähendab rohkem teadmisi, erinevaid kogemusi, vaatenurki, tähelepanekuid. Nii peaksid sündima targemad, läbimõeldumad, tegevvõime paremini arvestavad otsused.

Lisaks info toomisele levitavad liikmed sõnumit nii ühenduse enda kui ka selle

maailmavaate kohta. Samuti on nad vabatahtlikud, kellega jagada kõiki võimalikke tööülesandeid. Ärgem ka unustagem, et liikmemaksud võivad organisatsioonile olla oluliseks sissetulekuks. Ja nii edasi.

Kõik nimetatut ei pruugi olla võrdselt tähtis igale vabavõimelisele. Mõni, eelkõige teenusteosutajast MTÜ ei pruugi vajada ühtegi neist, näiteks kui kõik saab tehtud palgaliste spetsialistide ja partnerorganisatsioonide abil. Sel juhul pole tegelikult ka liikmeid vaja rohkem kui seaduses nõutud vähemalt kaks, sest enamatel tegelemine tähendaks ainult aja- ja rahakulu.

Ülejäänutel maksab aga läbi mõelda, mida liikmetest vajatakse ("Ei noh, kõik see oleks ju hea" ei ole seejuures vastusena abiks), ning otsida enda hulka vaid neid, kes seda pakkuda suudavad ja tahavad. Ükski organisatsioon ei ole kohustatud kedagi vastu võtma ning pealekäimisest tüdinuna ("No palun tule, ega eriti midagi tegema ei pea, ja pidusid saab ka!") avalduse täitnud passiivsest seltsilisest vaevalt kasu tõuseb. Kui aktiivsed liikmed on su aju, lihased ja teised organid, siis passiivsed on ülekilod. Saa neist lahti, veel parem – ära lase tekkidagi!

Mida liige tahab?

Liige püsib aktiivsena seni, kuni tal on huvitav ja ta saab osalemisest seda, mida ootab. Mis siis selleks tavaliselt on?

Paljudele on tähtis juba kuulumise fakt iseenesest, avalik teadaanne, et jagatakse mingit maailmavaadet või ollakse samas "paadis" teatud tegijatega. Omaette alaliigi moodustavad siin eliitklubi, kuhu igaüks ei pääse.

Säärane side võib olla väga tugev (mõelgem näiteks religioonile), sagedamini kestab see aga, kuni asjad lähevad hästi ning ühenduse või teema maine on hea. Probleemide ilmnedes võib sel põhjusel liitunud toetus kuluda sama rutu kui valged ööd kuldärniga noorukese sõjamehe jaoks Saaremaa niitude kastes süles.

Püsivama seose loob, kui organisatsioon kaasalöömine aitab liikmel areneda, ennast huvitavaid ja olulisi ülesandeid täites teostada, kasulik olla. Kui sellega kaasneb (hõlpsam) ligipääs tema jaoks olulisele infole või teenustele. Kui üheskoos tegutsedes saavad paremini kaitstud ta huvid või saavutatud muud eesmärgid,

milleks ollakse kokku tulnud. Ning kui kõik see toimub valdavalt mõnuses meeleolus ja tundega, et teisedki panustavad sama palju kui tema.

Tulles tagasi mesiniku ja mesipuu kuni juurde, paneb kõige selle pakku mine endale mesiniku rolli võtnud organisatsiooni eestvedaja(te)le kaunis suure koorma. Uuringutest (vt lk 12) võib järeldada, et selline koorem on tuttav suurema le osale Eesti vabaühenduste liidritest. Nii võiks arvata et praktikas on see vähemalt piisavalt hästi toimiv mudel – kui ainult needsamad liidrid sageli ei kurdaks, et nad on väsinud, üksinda ja et organisatsioon ei saavuta kaugeltki seda, mida võiks.

Teist tüüpi juhtimine

Mesitaru moodi organisatsioonis ja gavad kõik liikmed omavahel ülesandeid ja kannavad vastutust. Tavamõistes juhti ei tarvitse neis ollagi (mõelgem näiteks Facebooki kogukondadele või mitmele võrgustikule), liidrid kujunevad välja oma eeskujuga ja võivad sujuvalt vahetuda sõltuvalt sellest, mis küsimusega parajasti tegeletakse ning kes just selles kõige pädevam või huvitatum on.

Kuid ka ametlik organisatsioon oma valitud juhtide ja palgatud töötajatega võib end mesitaruga sarnasemaks kujundada. Sellises ühenduses ei toimi juhtimine asju teiste eest ära tehes või korraldusi jagades, vaid eestvedaja(te) peamiseks ülesandeks on liikmetele tegutsemiseks ja arenguks soodsa keskkonna loomine, inimeste kokkuviiimine ja innustamine, ühiste eesmärkide leidmine ja nende kursil püsimise suunamine. Nad on hõlbustajad, katalüsaatorid, kelle nimed ei pruugi me sageli teadagi, sest nende asemel on esiplaanil nende liikmed.

Säärane eestvedamine ei sobi igale inimtüübile (näiteks suure kontrolli- või ise pildil olemise vajadusega juhtidele), kuid usun, et rohkem kui see on takistuseks nii vabaühenduste eestvedajate kui ka liikmete hulgas juurdu nud arusaam, et organisatsioon **peab** olema kui hoolitsev mesinik.

Kas su viimane vestlus võimaliku liitujaga algas küsimusest “Aga mida ma liikmeks astumisest saan?”? Ja kas sa hakkasid vastuseks loetlema pakutavaid hüvesid?

Kui nii, siis proovi järgmine kord vastuseks küsimust “Aga mida sa pakkuda tahaksid?”.

Milleks teile liikmed ja teie liikmetele?

CARMEN BRUS, Professorite Küla Selts (Tallinn, Kopli)

Varsti aastaseks saav Professorite Küla Selts peab esmatähtsaks ühendada inimesi, kes on huvitatud Kopli poolsaare arengust ja olustiku parendamisest. Liikmeid on ametlikult 36, aga tegevustes osaleb ka aktiivseid ja piirkonna käekäigust huvitatud mitteliikmeid. Näiteks allkirju kohaliku pargi renoveerimise poolt andis 115 inimest. Samas, seltsi jaoks annaks suurem liikmeskond kindlustunde, sest liikmestaatusega kaasneb siiski soovituslik kohustus toetada eesmärkide saavutamist. Suurem liikmeskond aitaks paremini kujundada seltsi identiteeti

ja tõsta inimeste omavahelist seotust. Samuti võib suhtlemisel näiteks avaliku võimu asutustega tõusta küsimus, keda selts esindab, kui ametlik liikmete arv ei ole suur.

Seltsi olemasolu Kopli poolsaare lõpus on hädavajalik. Piirkonnal on arenguküsimusi ja -vajadusi, mille lahendamine ei ole tõhus üksikisikute tasandil, vaid organiseeritud vormis. Nii saab ka ühendada vajaliku pädevuse eri pooltega suhtlemiseks – võimuasutused, teised seltsid ja koostööpartnerid. Siit ka seltsi vajalikkus liikmetele – mida rohkem liikmeid, seda tõhusamalt suudab selts kaasa aidata piirkonna parendamisele, millest on liikmetele otsest kasu.

HELEN TALALAEV, Eesti LGBT Ühing (kuni juunini Eesti Gei Noored)

Liikmed on meie kontakt tegelikkusega. Nende kaudu teame, millega tegelda. Liikmed on ka üha agaramad märku andma, mida nad ootavad. Enam ei piisa vaid toredate ürituste korraldamisest, vaid tuleb tegeleda ka tõsisemate teemadega – koolikiusamine, raskused koos samast soost partneriga Eestisse kolimisel, vägivald avalikus ruumis.

Neil liikmetel, kes otsivad seltskonda ja

võimalust ennast harida ning arendada, on ühingust alati palju kasu olnud. Enamik Tallinna ettevõtmisi toimub seksuaalvähemuste infokeskuses OMA keskus, mis on paljudele külastajatele teiseks koduks saanud. Siin käiakse vestlusõhtutel, õpitubades, filme vaatamas ja raamatuid lugemas. Ka nõu küsimas – mida teha teatud olukordades, kuidas käituda, kuhu abi saamiseks pöörduda. Samuti on tänu liikmete aktiivsusele mitu meie projektialguse saanud ning hästi teostatud.

MARGUS VAIN, Eesti Külaliikumine Kodukant

Kodukanti kuulub 15 maakondlikku katusorganisatsiooni ja kuus väiksemat vabaühendust. Koos nende liikmetega peame oma liikmeskonna suuruseks umbes viit tuhandet inimest.

Üle-eestilise katusorganisatsioonina ootame liikmetelt teemade tõstatamist ja aktiivset kaasaraäkimist maaelu puudutavates küsimustes. Liikmetel on organisatsiooni vaja huvide paremaks kaitseks,

heade praktikate jagamiseks ja inimeste koolitamiseks.

Sellel aastal oleme loonud erinevaid koostöörühmi, et regulaarselt infot vahetada ning oma liikmeid ja sõpru rohkem kaasata. Näiteks nõukotta kuulub igast maakonnaühendusest kaks liiget, Sõprade klubisse aga kutsusime varasematel aegadel juhatustes osalenud inimesi, erinevaid eksperte. Oleme loonud koolituskeskuse, kes pakub koolitusi maaelu eestvedajatele, külavanelmatele ja kõigile teistele huvilistele.

KATI PÄRN, Tegusad Eesti Noored

TEN-i töö ja tegevused keerlevadki ainult liikmete ümber. Korraldame üritusi noortele üle Eesti ja kui poleks noori, poleks neid kellelegi teha.

Ootame oma liikmetelt aktiivset kaasalöömist, tahet areneda ning koguda uusi teadmisi TEN-is tegutsedes, ning seda ka saame.

TEN on alternatiiv kooli ja huvialategevustele, pakume võimalust tegutseda, üritusi

korraldada ning grupijuhtimist proovida. Simuleerime Euroopa Parlamendi tegevusi ja aitame osalejatel koostada noorteprojekte, loome selleks sõbraliku ja kohati mängulise keskkonna, kus on lihtne uusi sõpru-tuttavaid leida. Veel omandavad noored väitlemis- ja argumenteerimisoskuse ning saavad läbi harjutada demokraatia toimimise põhimõtteid. Järjepidevuse tagamiseks koolitame oma liikmeid tegevusvaldkondadele vastavalt.

Õlitagem õnnelikuks tegemise mootorid

Siseministerium on asunud vabatahtlikkuse suunda jõuliselt edendamata ja põhjusi pole vaja sügavalt kaevata – kõigile on selge, et riik, kus on hoolivad kodanikud, kes panustavad ühiskonda tasu saamata, on tugevam ja jätkusuutlikum.

Peale selle võimaldab vabatahtlik töö riigil ka kokku hoida – vabatahtlike töö väärtust ja mahtu arvestades on selgelt näha märkimisväärne panus riigi sisemajanduse kogutoodangusse.

Teisalt pole siin mitte ainult riigil kasud sees. Uurimused näitavad, et vabatahtlikuna tegutsemine paneb inimest huvi tundma enda ümber toimuva vastu, ta muutub ühiskondlikult ja poliitiliselt aktiivsemaks, tal on vanemas eas parem tervis ja ta on oma eluga rohkem rahul kui teised. Samuti on vabatahtlikud innukamad õppima ning neil on tänu ulatuslikumale sotsiaalsele võrgustikule ja töökogemusele kergem tööd leida.

Kui palju neid inimesi Eestis aga on? Praxis vabatahtlikkuse kommunikatsioonistrateegia uuring näitab, et Eestis lahterdab ennast nende õnnelike hulka vähem kui kolmandik elanikest. Ülejäänud ütlevad, et neil ei ole aega, pole olnud sobivat võimalust või pole nad lihtsalt sellele mõelnud.

Mida peaks tegema, et rohkem inimesi

saaks õnnelikuks, ehk et vabatahtlik tegevus saaks vunki juurde ja üha rohkem inimesi leiaks sinna tee? Ja mitte ainult ajutiselt ja hoogtöö korras, vaid püsivalt ja sisuliselt?

Vabatahtliku tegevuse edendamine ei ole ühe organisatsiooni kätes, selle nimel peavad tööd tegema kõik. Vabatahtliku töö juurde on inimesed jõudnud enamasti kutse peale, kutsujaks sõbrad, tuttavad ja üleaedsed, kes on ise vabatahtlikkusega seotud. Kui aga sellist särasilma tutvusringkonnas ei ole, on ühel potentsiaalsel vabatahtlikul keeruline leida nii motivatsiooni kui ka infot vabatahtliku tegevuse võimaluste kohta.

Vabatahtlikud on innukamad õppima ning neil on tänu ulatuslikumale sotsiaalsele võrgustikule ja töökogemusele kergem tööd leida.

Olulist rolli mängivad vabatahtliku tegevuse propageerimise juures üleriigilised kampaaniad, näiteks “Teeme ära!” talgud, Euroopa kultuuripealinn Tallinn 2011, PÖFF ja teised. Tihti peale just laiemates kampaaniates osalemise kaudu saavad inimesed esimese kogemuse va-

batahtlikust tööst. Selliseid kampaaniaid võiks olla rohkem, aga eelduseks on vabaühenduste suurem julgus teha oma projekte suuremalt ja kaasata rohkem inimesi.

Kui inimene saab vabatahtlikust tööst esmakordse positiivse kogemuse ja tahaks veel kuskil kätt proovida, siis kust saada infot? Uurides internetist erinevate vabaühenduste kodulehti, on näha, et mitte kõik ei näita välja oma valmisolekut vabatahtlike vastuvõtmiseks. Kohati on keeruline kontaktigi leida, rääkimata siis sõnastatud kutses. Kõik ühendused võiksid proovida korraks pügeda potentsiaalse vabatahtliku nahka ja uurida oma kodulehte – on see piisavalt arusaadav, kas sealt leiab infot tegevuste ja projektide ning selle kohta, mis laadi abi vabaühendus vajab?

Oleks hea, kui info võimaluste kohta koonduks ühte, ja selline portaal on meil täiesti olemaski – Vabatahtlike Värav. Probleemiks on aga, et veebi olemasolust teab kaduvväike osa vabaühendustest ja inimestest. Küll aga võiks sellest saada tõeline vabaühenduste, vabatahtlike ja tugistruktuuride kohtumispaike, kuhu koguneksid nii inimesed, info sündmuste kohta kui ka teadmised. Tuleb muuta see portaal selliseks, et inimesed saaksid ise olla ka sisuloojad. See võiks anda mõtteainet portaali haldajale,

“Teeme ära!” maailmakoristuse turunduse eestvedaja ja “Vabatahtliku tegevuse kommunikatsioonistrateegia 2012–2014” ekspert **ANNELI OHVRIL** kirjutab, kuidas vabatahtlikusele Eestis mõttekam hoog sisse lükata.

Vabatahtliku Tegevuse Arenduskeskusele.

Oletame, et potentsiaalne vabatahtlik leidis tee näiteks Vabatahtlike Väravani ja ühtlasi endale sobiva vabaühenduse, mille tegevus tundus südamelähedane. Kas aga seesama vabaühendus on valmis vabatahtlikku vastu võtma, talle põnevaid ülesandeid leidma, teda motiveerima ja hoidma temaga suhet ka vaiksamal ajal?

Vabatahtlike kaasamise kogemus on olemas ligi kolmveerandil vabaühendustest. Vähem on selliseid, kes kaasavad vabatahtlikke süsteemselt ja igapäevaselt ning sisulistesse tegevustesse.

Tehtud uuringud näitavad, et enamikul vabaühendustel puudub vabatahtlike kaasamise strateegia, veel hullem – nad ei näe ka vajadust seda luua. Need ühendused, kes vabatahtlikke kaasavad, teevad seda praegu pigem episoodiliselt ning lühiajaliste eesmärkide täitmiseks. Veelgi vähem kaasatakse professionaalseid vabatahtlikke organisatsiooni põhitegevusse ja strateegiliselt oluliste eesmärkide pikaajalisemasse täitmisse.

Vabaühendused ei näe seega tihti peale oma rolli vabatahtliku tegevuse arendajatenä. Uusi inimesi kohati isegi peljatakse, sest oma tegevust ei peeta sageli atraktiivseks ning kaasamine tundub inimeste ära kasutamisenä. Kas vabaühendused saavad

aru, et mittekasamisega võtavad nad inimestelt ära võimaluse areneda, saada uusi kogemusi, laiendada suhtlusvõrgustikku ja saada õnnelikumaks?

Vabaühendused vajavad kindlasti paremaid võimalusi, et end paremateks kaas-

Uusi inimesi kohati isegi peljatakse, sest oma tegevust ei peeta sageli atraktiivseks ning kaasamine tundub inimeste ära kasutamisenä.

ajateks koolitada. Oluline on seejuures, et koolitused oleksid taskukohased ja põhineksid vabaühenduste spetsiifikal. Kuid koolitusedki pole alati võluvitsaks – vahet olulisemgi on mentorlus ja eeskujud.

Üks hästi toimiv idee on koolitada välja hulk professionaalseid kaasajaid, kes tulevad kutse peale konkreetsesse vabaühendusse ning töötavad kohapeal välja kaasamise rutiinid ja head tavad. Väljatöötatud rutiin on professionaali lahkudes juba lihtsam käigus hoida. Professionaalide roll oleks ka vabaühenduste rolli teadvustamine kaasajatena.

Väga vähe on seni levinud ettevõtete ja vabaühenduste sisuline koostöö. Üsna palju toetatakse vabaühendusi rahaliselt

ja teenuste-toodetega, kuid töötajate endi kaasamist vabaühenduse töösse esineb üsna harva. Miks ei võiks küsida ettevõttelt lisaks rahalisele panustamisele ka nende töötajate panust? Kui vabaühendusel napib endal mõne töö tegemise võimekust, võiks koostöö partneriga hõlmata ka näiteks ettevõtte raamatupidaja, kommunikatsioonispetsialisti või personalijuhi töö kasutamist.

Töötajatele annab see võimaluse laiendada oma silmaringi ja saada juurde kogemusi, rääkimata sellest, et vabatahtliku tegevusega tegelevad inimesed on ka motiveeritumad töötajad. Kasu oleks mõlemapoolne. Vabaühendus saab olulise oskuse, mida rakendada oma tegevusse ja mis võib kokkuvõttes olla väärtuslikum kui raha. Ettevõtte saab aga panustada koostöösse märksa sisulisemalt, olla rohkem kaasatud toetatavasse projekti, areneda ise.

Ei vabatahtlikud ise, vabatahtlikke kaasavad ühendused ega ka ettevõtted ei teadvusta täielikult vabatahtlikuna tegutsemise mõjusid indiviidile, ühiskonnale ja ettevõtete tegevusele ning ei oska seetõttu neid ka vastastikku kommunikeerida ega rakendada.

Kõige olulisem on aga see, et vabaühendused saaksid aru, kui olulist rolli nad tegelikult riigi, demokraatia ja inimeste elus mängivad. Nende roll on inimesi kaasamise kaudu õnnelikuks teha!

Hüppa, kodanik, hüppa!

Üle Euroopa kodanikualgatuselati

E-Riigi Akadeemia eestvedamisel kogunes ühel kevadpäeval Euroopa Majja hulk asjatundjaid, keda huvitab Euroopa osalusdemokraatia paremaks toimimiseks värskelt loodud Euroopa kodanikualgatus. **MARI KODRES** käis, kuulas ja tähendas üles.

Möödunud aastal kogunesid Hispaanias Indignadose ("nördinute") nime all tänavatele kümned tuhanded inimesed. Euroopa kodanikualgatus on pikk ja bürookraatlikum protsess, mille käigus tuleb korjata vähemalt miljon toetusallkirja.

Selle kevade 1. aprillist ehk nagu euroskeptikuist irvhambad kiirelt tähelepanu juhtisid, rahvusvahelisest naljapäevast, on Euroopa Liidu kodanike käsutuses uus võimalus kaasa rääkida EL-i seadusloomes. Euroopa kodanikualgatus (European Citizen Initiative, ECI), mida nähti ette juba 2007. aasta Lissaboni lepingus, on selle eestkõnelejad nimeanud maailma kõige esimeseks osalusdemokraatia rahvusüleseks instrumendiks, kodanikuühiskonna innovatsiooniks.

Kuigi möödunud on juba mitu kuud, pole edenenud nii jõudsalt, kui loodeti. Põhjusi on mitu: esiteks kipub ka ECI takerduma bürokraatiamaa taha, teiseks on vastuseta mõned skeptikute küsimused. See on kõik ka loomulik, sest mitu aastat ette valmistatud ja selle käigus kümneid miljoneid eurosid neelanud ECI puhul ongi keeruline prognoosida, kui palju katub lõpptulemus ootustega.

Niisamuti on riigid ja poliitikud ECI teavitamisel käitunud erinevalt, enamasti passiivselt. On see hea või halb? Näiteks Austria liidukantsler Werner Faymann on ametlikult deklareerinud, et soovib toetada tuumaenergia kasutamise vastu suunatud kodanikualgatus. Meenutuseks: Austria ise keelustas tuumajaamad juba 1974. aastal.

Saksa ja Austria sotsiaaldemokraadid on aga juba kaks aastat rääkinud, et uus algatus peab toetama nende soovi kehtestada uus finantstehingute maks (Financial Transactions Tax, FTT). Seadusandlik ettepanek on juba tehtud ka Euroopa Komisjonile, kuid Suurbritannia, Rootsi ja Tšehhi on sellele häälekalt vastu seisnud.

Needsamad näited tõstatavadki küsimuse, kas suured, peavoolu erakonnad ei hakka õilsat ideed oma poliitikate elluviimise vankri ette rakendama. Korduvalt on hoiatatud, et ECI-st ei tohi saada EPI-t ehk Euroopa poliitilist initsiatiivi.

Vastuolu seisneb ka selles, et kodanike häält esindava ECI kõlblikkuse või kõlbmatuse üle otsustab Euroopa Komisjon, kes erinevalt Euroopa Parlamendist ei ole valitav organ ega väljenda sellega otseselt rahva tahet.

Veel on õhus olnud hirm, kas ECI ei ole suurepäraseks väljundiks äärmuslikele ettepanekutele. Üks on kindel: ECI ei tohi minna vastuollu Euroopa Liidu põhiväärtustega. Seega nõuda Euroopa kodaniku-

algatuse vormis näiteks surmanuhtluse taastamist ei tuleks kõne alla.

Palju on aga sellist, mis kuulub nn halli tsooni, näiteks plaanitatav initsiatiiv "Õigus elule", eestvedajateks Vatikan ning Euroopa Parlamendi liikmete Pro-Lifer'ite rühm. Kuigi miljoni abordivastase allkirja korjamine Euroopast ei ole ilmselt eriline probleem, siis kas aborti keelustavat seadust oleks võimalik Euroopa Liidus tervikuna vastu võtta? Või miks üldse algatust ECI vormis läbi viia, kui on enam kui kindel, et pädevus selliste küsimuste otsustamiseks on liikmesriikidel endil ega

Uue mehhanismiga luuakse luuakse võimalus osaleda ainult mingis väga ohutus sfääris, sanitiseeritud tsoonis.

nõua üle-euroopalist reguleerimist?

Seega on ECI ka lihtsalt üks võimalus kaardistada oma idee toetajaid, koguda uusi mõttekaaslasi ning saada sellele lihtsalt laiemat kõlapinda, kui muidu oleks võimalik. Komisjon peab registreeritud algatusele igal juhul vastama kahe kuu jooksul.

Kui komisjon otsustab tagasi lükata juba 365 päeva jooksul miljon toetusallkirja kogunud algatuse, siis on ta sunnitud tagasilükkamist ametlikult põhjendama, korraldajatele antakse võimalus kodanikualgatus Euroopa Parlamendis tutvustada ja see kõik on omakorda hea pinnas edasisteks vaidlusteks ning teema meedia huviorbiidis hoidmiseks.

Kuigi ametlikult pole organisatsioonidel ECI algatamise õigust, hõljub kogu protsessi kohal suurte organisatsioonide lobi oht, näiteks Greenpeace on organisatsioon, kes arvatavasti hakkab oma vaateid läbi suruma.

E-Riigi Akadeemia korraldatud arutelul viibisid peamiselt vabakonna esindajad, poliitikute oli ainsana kohal Taavi Rõivas, kes oli ühtlasi ka esineja. Jutuks tuli esmalt asja peamine sisu ehk siis, kuidas saab tavakodanik Euroopa poliitikat kõige paremini mõjutada. Strateegiatest joonistus välja kolm erinevat: esmalt kodumaine strateegia, kus oma riigi struktuure saab EL-i teemadel mõjutada arvamuste ja eksperthinnangute kaudu, seda võib siis läbi viia nii eraldi kui katusorganisatsioonide

kaudu. Teiseks võib pilgu pöörata otse Euroopa südamesse ehk valida Brüsseli strateegia, mis tähendab suhtlemist otse ametnike ja otsustajatega. Kolmas võimalus on aga otsekontakt mõne poliitikuga, mis Euroopa kontekstis on erandlik, kuid Eestis toimib üsna hästi. "Euroopa kodanikualgatus on igal juhul positiivne asi, aga see pole parim võimalus ühele eestlasele tavakodanikuna Euroopa Liidu poliitiliste protsesside kujundamiseks," viitas Rõivas Eesti eripärale.

Üks aga ei peaks välistama teist ja kuigi Google'i otsingumootoriga või Facebookist on tõepoolest võimalik välja peilida enamiku Eesti tegevpoliitikute telefoninumbrid, siis ei vähenda see suurema koostöö vajadust, mis näiteks ECI korraldamisel on vältimatu.

Eraldi küsimus on ECI eesmärgid. Üheks (ja praeguses olukorras küllalt tähtsaks) on tõsta Euroopa Liidu legitiimsust, luua silmside liikmesriikide kodanike ja Brüsseli vahel. Ka mujal riikides on kuulnud kahtlusi mujal liikmesriikides: tuleb jälgida, et kogu selle asja eesmärk ei oleks lihtsalt kriisilukorras õhku välja lasta. "Suhteliselt mitte kusagile viiva debati kahandame demokraatia ja poliiti-

Euroopa kodanikualgatus: mis ja kuidas?

Euroopa kodanikualgatus on üleskutse Euroopa Komisjonile seadusandliku ettepaneku tegemiseks valdkondades, kus EL-il on õigusloomepädevus, näiteks keskkond, põllumajandus, rahvatervis või transport.

- **Kodanikualgatus** peavad kodanikud moodustama kodanike komitee, mis koosneb vähemalt seitsmest EL-i kodanikust vähemalt seitsmest EL-i liikmesriigist.
- **Kodanikualgatus ei saa korraldada** organisatsioonid, aga nad võivad algatusi edendada või toetada eeldusel, et seda tehakse läbipaistvalt.
- **Kodanikualgatus peavad toetama** vähemalt miljon EL-i kodanikku, kes elavad vähemalt seitsmes liikmesriigis EL-i 27 liikmesriigi hulgas.
- **Kõigi seitsme liikmesriigi puhul** on nõutav minimaalne allakirjutavate arv, Eestist puhul on selleks 4500 inimest.

tika väärtust. ECI mehhanismiga luuakse võimalus osaleda ainult mingis väga ohutus sfääris, sanitiseeritud tsoonis. Euroopat ei looda mitte ECI-ga, vaid Brüsselis, Berliinis ja veel mõnes suuremas keskuses, kus liidrid räägivad otse oma valitud kolleegidega,” lajatas välispoliitika analüütik Ahto Lobjakas muidu valdavalt positiivseid arvamusi esindanud aruteluringi kapaga külma vett.

Last but not least midagi, mis on paljude jaoks Brüsseli ja EL-i poliitika sünonüümiks: bürokraatiamüür ning probleemid erinevate riikide kohalike seaduste ning EL-i nõudmiste ühendamise. E-Eesti kodanikke ajab mõistagi kõige enam vihale see, et digiallkirja võimalused süsteemis on pehmelt öeldes olematud. Määrus digiallkirja andmist siiski lubab ja põhjus on selles, et reaalselt on digiallkirja võimalised andma ainult eestlased. Samuti ei ole allkirjade kogumiseks lubatud kasutada juba olemasolevaid Eesti keskkondi, näiteks Petitsioon.ee-d.

Kristen Kanarik Justiitsministeeriumi avaliku õiguse talitusest suutis vaid käsi laiutada ja öelda, et tegu on üle-euroopalise protseduurimehhanismiga, mida meie siit kuidagi mõjutada ei suuda. Küll aga

on võimalik allkirju koguda Euroopa Komisjoni kinnimakstud ja arendatud veebi-tarkvara abil. Veebipõhiselt on allkirjade kogumisel riikides erinevad nõudmised, Eestis piisab nime ja elukoha kirjapanekust. Kuna näiteks isegi isikukoodi ei küsita, siis pole midagi, mis laseks andmetel automaatselt ühilduda rahvastikuregistri

Tallo: Ma näen siin suhtumist, et teeme nii, nagu Euroopa ütleb, mitte ei aja selga sirgu ...

andmetega. Lõpetuseks selgus, et mida vähem allkirju tuleb, seda parem, sest kontrollimine on kallid ja tähendab puhast käsitööd.

Ivar Tallo E-Riigi Akadeemiast nimetas tekkinud olukorda ametkondlikuks muugavuseks. Eestis on e-riik ja infoühiskond arenenud nii kaugelt, et paberkanalil häätekogumine tundub naasmisena kiviaega. “Ma näen siin suhtumist, et teeme nii, nagu Euroopa ütleb, mitte ei aja selga sirgu ja ei ütle, et teeme nii, nagu on mõistlik. Märkan paralleele avatud valitsemise partnerlusega (AVP), mis riigi tasandil ei toimi. Poliitikatasandil toimub

pigem selle matmine ja karta on, et nii on see ka ECI puhul,” sõnas ta. Tallo arvates pole Eesti esindajad teinud piisavalt, et ka mujal meie erilist rolli selgitada. “Kuulasin suu ammuli, kui Saksa poliitik küsis, et mis digiallkiri. Kirikuaias ja puhkpilliorkestriga tuleb toetusallkirju koguda, mitte impersonaalse interneti abiga,” viitas Tallo kardinaalselt erinevatele suhtumistele.

Milline võiks olla Eesti ainulaadne roll ECI puhul? Miks me ei võiks ECI fookusesse tuua Eesti ja Euroopa ühised teemad ning nende parem esindatus. Miks me tõepoolest ei võiks

Euroopalt nõuda digiallkirja võimaluse loomist kõigis EL-i riikides ning koguda sellele miljon toetusallkirja?

Kõige selle juures tuleb aga mees pidada, et ECI on alles esimene pääsuke ning seega võiks võtta eelseisvaid algatusi kui omamoodi katseperioodi. Ka paberil on ECI kohta öeldud, et kolme aasta pärast on võimalik teha nii sisulisi kui korralduslikke muudatusi. Seniks aga võib ECI-d võtta ka lihtsalt kodanikuühendusliku vahendina, mis annab osalejatele paremaid teadmisi Euroopa Liidu toimimismehhanismidest, demokraatiast ja osalemisvõimalustest.

Internet on Eesti teema!

Inimõiguste Instituut valmistab parajasti Avatud Eesti Fondi toel ette esimest meilt alguse saanud Euroopa kodanikualgatus. Räägivad eestvedajad **SILVER MEIKAR** ja **SIIM TUISK** Eesti Interneti Kogukonnast.

Miks me räägime avatud internetist ja internetivabaduse teesidest? Elame ju Euroopas, kus vabadusega üldiselt probleeme ei ole. Kui vabadusi mitte kaitsta ja arendada, siis ühel hetkel avastame, et oleme nendest ilma jäänud. Surve interneti avatuse vähenemiseks suureneb pidevalt, ACTA on vaid üks näide. Kui varem olid kahe lõppkasutaja “tarkade” masinate vahel suhteliselt “lollid” juhtmed ja mingisugust kontrolli info liikumise üle oli väga raske, kohati isegi võimatu saavutada, siis nüüdseks on masinad

arenenud nii kaugelt, et tegelikult on see võimalikuks muutunud. Ka Eestis rakendab Maksuamet DNS-i piiranguid, mistõttu võib neid võrrelda häkkerliku vahemehega, kes tegeliku sihtmärgi asemel kaaperdab info liikumise ja asendab selle oma sisuga. Muutunud on ka kasutajate õigused. Kasseti ostnutel oli õigus seda ümber lindistada, oma tarbeks või sõbrale laenuks andmiseks, iTunesist litsentsitud mp3 seda enam ei võimalda. Juba tahavad telekomid Skype'i rakenduse kasutatava infomahu eest lisaraha ja piiratakse veebisaitide, millele võid liikuda.

Avatud interneti põhimõtte kohaselt ei või valitsus või internetiteenuse osutaja piirata interneti sisu, aadresse, platvorme, internetiga seotud seadmeid ja kommunikatsiooniprotokolle. Võrgu neutraalsuse põhimõtte tähendab, et internetiteenust osutavad ettevõtted peavad kohtlema kõiki sarnaste internetiandmete allikaid võrdselt ega tohi teha ärilistel kaalutlustel vahet

internetiliikluse eri liikidel. Tuleb ka üle vaadata autoriõiguse need reeglid, mis ei sobi e-ühiskonnale ning piiravad infovabadust.

Edukas kodanikualgatus loob võimaluse, et Euroopa kodanikele tagatakse järgmised õigused.

1. Igaühel on õigus pääseda ligi internetile ja seda kasutada.
2. Igaühel on sõna-, loome- ja jagamisvabadus.
3. Igaühel on õigus tema era- ja perekonnale ning sõnumivahetuse saladuse austamisele internetis.
4. Igaühel on õigus saada avalikke teenuseid elektrooniliselt.
5. Igaühel on õigus turvalisele, riigipiire ületavale e-kaubandusele, lepingute sõlmimisele ja raha edastamisele interneti kaudu.

Augusti keskpaigaks oli ametlikult registreeritud üheksa algatust. Tegime neist tutvustamiseks väikese valiku.

Miljon toetajat või mitte?

Õigus, mitte hüve. Algatuse eestvedajad soovivad, et vett ja kanalisatsiooni käsitletakс inimõigusena. See tähendab, et edaspidi oleksid nii vesi- kui kanalisatsiooniteenused kõigile kättesaadavad avalikud põhiteenused.

www.epsu.org

Tahan ka hääletada. Eesmärgiks on saavutada Euroopa kodanike suurem ühtsustunne ning jagada tehtud otsuste eest ka ühist vastutust. Konkreetset kogutakse hääli selle heaks, et ka ajutiselt mõnes teises EL-i liikmesriigis elavatel kodanikel oleks õigus oma asukohamaa kõigil valimistel osaleda, täpselt võrdsena kohalikega.

www.letmevote.eu

Ei loomkatsetele. Algatus nõuab Euroopa Liidus igasuguste, ka teadust edendavate loomkatsete lõpetamist. Ja tegelikult ei ole see lehekülj vaid itaaliakeelne ...

www.stopvivisection.eu

Üks meie seas. Selle algatuse eesmärgiks on kaitsta inimembrüsid, ka neid, mida kasutatakse teaduslikel eesmärkidel ja mis hiljem hävitatakse. Algatajad ütlevad, et inimembrüo on elu algus ning seega tuleb ka seda kohelda austuse ning väärikusega.

www.oneofus.eu

Vabadus, võrdsus, vendlus. 21. sajandi moodi kõlab see “Fraternité 2020. Mobility. Progress. Europe”. Eesmärgiks on suurendada Euroopa-sisest mobiilsust EL-i rahvusvaheliste programmide nagu Erasmus ja Euroopa Vabatahtlik Teenistus (EVS) abil ning neile senisest suuremat tähelepanu pöörates.

www.fraternite2020.eu

Euroopa lehmad, ühinege. Siiani on EL-is elu varasemaga võrreldes paremaks läinud nii kodulindudel kui sigadel, lehmapidamistingimused on aga ajale jalgu jäänud. Teeme vissumuud õnnelikumaks!

www.happy cows.eu

Internet maksu samapalju Gröönimaal ja Eestis. Kaua sa ikka arvatud, kui suure augu su viis minutit Pariisi lennujaamas internetis surfamist üle telefoni 3G sinu rahakotti sõi? Aeg on lõpetada erinevad rändlustasud ning kehtestada kõigis EL-i riikides ühine ja kuupõhine hind telekommunikatsioonile, sh internetile.

www.twitter.com/onesingletariff

Lisaks juba registreeritud algatustele on mitmeid, mis on kõva häälega kodanikualgatuse staatuse poole püüdnemas, kuid pole asjadele ametlikku käiku andnud.

Geiabelude algatus. Algatajad soovivad, et kõikjal Euroopa Liidu riikides oleksid samasooliste abielud võrdsetel alustel reguleeritud ja seadustatud.

Ei tuumaenergiale! Eeskätt Friends of the Earthi ja teiste keskkonnaorganisatsioonide algatus, mille eesmärgiks on tuumaenergias järk-järgult loobuda ning asendada see alternatiivsete taastuvate energiaallikatega.

Miinimumsissetulek olgu tagatud. Reaktsioonina majanduskriisile ning, nagu algatajad ise ütlevad, “kuna ressursid on massiliselt liikunud avalikkuse käest privaatsfääri”, tahavad algatajad kehtestada kõikjal Euroopas miinimumsissetuleku piiri, mis oleks tagatud igale inimesele ja võimaldaks väärikalt ära elada.

Rohkem infot: www.citizens-initiative.eu

AGNE TAMM Heateo Sihtasutusest vaatab, kuidas toimib peamiselt usaldusel põhinev laenuvõrgustik.

Kiva.org

rahvusvaheline mikrolaenude kogukond

Viiel kontinendil tegutsevaid väike-laenude andjaid ja saajaid koon-dav USA vabäihendus Kiva võimaldab nagu ka paljud teisedki mikrolaenude pakkujad laenu inimestele, kellele seda tavapangast ei anta.

Kiva eesmärgiks on ohutu ja taskukohase kapitali abil kasvatada toimetulekut ja suurendada tuluteenimise võimalusi eelkõige maailma vaesemates piirkondades.

Kogukonnavaim ja emotsionaalne kasum

Kiva ei ole siiski tegemist tavapangalik laenupakkujaga, vaid toimib *peer-to-peer* (käest kätte) laenumudelina, st raha liigub inimeselt inimesele. Kiva.org on interaktiivne suhtlusvõrgustik, kus peamiseks sihtrühmaks ei ole vaid traditsiooniline laenusaja. See on suur ja kirju kogukond, kuhu kuuluvad laenuandjad ja -saajad, vahendavad partnerorganisatsioonid ning sõbrad ja vabatahtlikud üle maailma. Igal kogukonna liikmel on võrgustiku toimimises oma roll ning võimalused.

Näiteks on laenuandjal võimalus jälgida portaali vahendusel iga päev laenusaja edusamme või tagasilööke ning olla kursis, kas ja kui palju on tema panus parandanud kohalikku elukvaliteeti. Laenuandja ei teeni intressi, küll aga sotsiaalset ja emotsionaalset kasumit. Kiva.org võimaldab oma silmaga jälgida, kas ja kuidas laenatud summa – ükskõik kui suur või väike – on muutnud midagi laenuvõtja kogukonnas või teinud tema elu natukenegi paremaks. Väärt investering, kas pole?

Hästi organiseeritud sotsiaalne võrgustik

Taotlejad saavad tutvuda potentsiaalsete laenuandjate profiilidega ja valida välja endale sobiva. Oma profiili saavad luua ka laenuaotlejad, Kiva märgib selles ära varem saadud laenude ajaloo (andjad, summad, makseinfo jne).

Saab ka teada, kes on veel sellele inimesele või projektile laenanud. Millise vahendaja kaudu raha liigub? Milline on vahendaja portfelli? Millal toimuvad tagasimaksed?

Kogu info on selgelt iga laenaja profiili alt alati kättesaadav. Profiile saab sorteerida rahvuse, soo, äri liigi, taseme

LOAN OVERVIEW

A loan of \$1,500 helps Emiliana to buy groceries, refreshments, and a variety of sweets in order to supply her store.

0% raised, \$1,500 to go

Select amount to lend

\$25

Lend \$25

Repayment Term: 18 months (more info)
 Repayment Schedule: Monthly
 Pre-Disbursed: Jun 16, 2012
 Listed: Jul 21, 2012
 Currency Exchange Loss: N/A
 Default Protection: Not Covered

Your funds will be used to backfill this loan. Repayments will go to you.

LOAN OVERVIEW

ONLY 22 HOURS 27 MINUTES LEFT!

A loan of \$2,500 helps Avzalbek to repair his taxi.

3% raised, \$2,425 to go

Select amount to lend

\$25

Lend \$25

Repayment Term: 14 months (more info)
 Repayment Schedule: Monthly
 Pre-Disbursed: Jun 21, 2012
 Listed: Jun 25, 2012
 Currency Exchange Loss: N/A
 Default Protection: Not Covered

Your funds will be used to backfill this loan. Repayments will go to you.

LOAN OVERVIEW

A loan of \$325 helps Akua to purchase bags of rice, beans and fish.

0% raised, \$325 to go

Select amount to lend

\$25

Lend \$25

Repayment Term: 8 months (more info)
 Repayment Schedule: Monthly
 Pre-Disbursed: Jun 20, 2012
 Listed: Jul 24, 2012
 Currency Exchange Loss: Possible
 Default Protection: Not Covered

Your funds will be used to backfill this loan. Repayments will go to you.

või laenuvajaduse järgi. Näiteks kipuvad Aafrika lesknaised miskipärast tõmbama palju rohkem tähelepanu kui Kesk-Ameerika meessoost lihunikud ...

Isiklik kontakt ja turvatunne

Nagu ütleb Kiva veebileht, põhineb laenamine "laenuandja ja -võtja kokkuleppel". Seetõttu jääb alati õhku oht, et raha jääb tagasi saamata. Mingeid sanktsioone laenusaaaja suhtes ei rakendata ehk laenuandja peab usaldama oma sisetunnet ja laenaja tulevikuplaane. Veebileht informeerib ka, et tagasimaksete protsent on 98,94 – seega läheb hapuks vaid veidi üle ühe protsendi laenudest. Sektori keskmisest kõvasti suurem number peaks tekitama mingil määral lisaturvatunnet.

Kohalike vahendajate vastutus

Kuigi iga laenuandja väljakäidud dollar jõuab sendipealt laenusaaajani ja Kiva tehingu pealt vaheltkasu ei võta, määravad siiski intresse laene vahendavad partnerorganisatsioonid. Nende huvi on tehingutelt kasu saamine, et teenida tasa administratiiv- jm kulud. Vahendajad on alati kohapealsed organisatsioonid, kellega laenusaajal on otsekontakt. Partnerid peavad aga tehingute läbipaistvusega pakkuma turvatunnet nii laenajale kui laenuvõtjale.

Sõbrad kui Kiva silmad ja kõrvad kohapeal

Inimesi Kiva taga on üüratult palju. Lisaks umbes saja viiekümnele partnerorganisatsioonile, kes aitavad vahendada laene, on iga päev argitegevusesse ja teavitustöösse kaasatud 450 vabatahtlikku kuuekümmes riigis. Lisaks toimib organisatsiooni juures sõprade programm (*fellows*), mille suuremaks ideeks on kultuuridevaheline teadmiste jagamine, arengukoostöö ja keelekümbus.

Sõprade programmi kitsam eesmärk on pakkuda võimalust panna proovile oma professionaalsed oskused, töötades kindla perioodi vabatahtlikuna mõnes laene vahendavas partnerorganisatsioonis ükskõik millises maailma otsas.

Programmi valitud osalejad on Kiva väga erineva tausta ja kogemustega silmad ja kõrvad vahendajate siseriingis,

nende seast leiab tudengeid, režissööre, juriste, finantsjuhte, tuletõrjujaid, inseneere, endiseid sõjaväelasi jne. Sõbrad saadetakse praktikale erinevate vahendajate juurde erinevates ülesannetes, vastavalt vajadusele. Sõprade töö on alati vaba- tahtlik.

Tugev kogukond tagab ellujäämise

Enamasti ei ole vaesuse taga ainult kapitalipuudus või nigel arusaamine ettevõtlusest, vaid kasinad tingimused pea kõigis eluvaldkondades. Vaesuse leevendamine vajab kombineeritud lähenemist.

Partnerorganisatsioonid investeerivad meeeldi kogukondi vaevavatesse prob-

leemvaldkondadesse, nt haridusse, ter- vishoidu, keskkonda jne.

Loomulikult on investering ühiskonda ka iseenda ellujäämise kindlustamine.

Mitmed Kiva partnerid pakuvad lisaks rahale ka teenuseid, mis rahuldavad kogukonna vajadusi, toetades siiski organisatsiooni enda põhitegevust. Näiteks pakkudes kogukonna liikmetele kättesaadavaid tervishoiuteenuseid, on tõenäolisem, et parema tervise juures laenuvõtja jaksab laenu tagasi maksta. Samuti, kui võimaldada kogukonna liikmetele keskkonda vähem kahjustavat/koormavat, saasteaineteta kütust või töökohtadele tervist vähem kahjustavat tööstuskeemiat, saab säästa inimeste tervist, mõnel juhul koguni elusid.

Koos kasvades ettevõtjaks

Naised on loovad! Nad on suutelised mittemillestki, ainult natuke kätega tööd tehes, tegema mütsi, salati või stseeni! Nii ütleb MTÜ ETNA Eestimaal tunnuslause. 2003. aasta külmal jaanuaripäeval tuli kokku grupp ettevõtlikke naisi, kes soovisid olla tugiisikuteks maal ettevõtlust alustavatele naistele. Loodi organisatsioon, mis on läbi aastate püüdnud leida võimalusi just naisi ettevõtluse esimeste sammude juures toetada, sest naised vajavad ettevõtjaks kasvamisel ning ettevõtjana endas ja oma kaaskondsetes barjääride ületamisel meestest enam tuge ja julgustust. Samuti on ETNA loonud üle Eesti võrgustiku naistest, kes on aktiivsed oma kodukohas ja viivad sinnagi ideid, et maal tuleb naiste ettevõtlikkust toetada, nii et killukestest saaks kokku terviku.

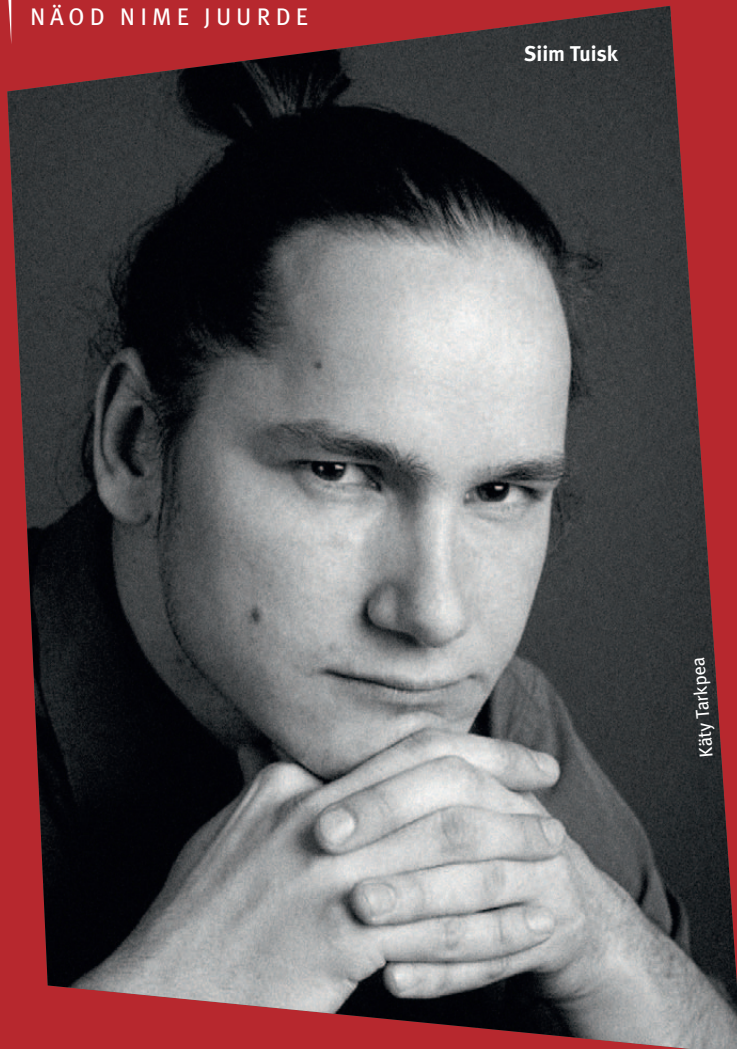
Nüüdseks on jõutud sinnamaale, kus inimesed, kogemused ja head ideed on õnnestunud koondada ühte projekti. Nimelt alustab ETNA koos Maaelu Edendamise Hoiu-Laenuühistuga suurprojekti ettevõtlusega tegeleda soovivatele naistele. Projekti nimi on ETNA Mikrokrediit, seda rahastab Avatud Eesti Fondi kriisiprogramm ja tegevus toimub kümnes Eestimaa piirkonnas. Projekti motoks võiks olla "Koos kasvades ettevõtjaks", sest kõik tegevused on suunatud tulevaste naisettevõtjate koostööle, ühendades mentorluse, ettevõtluskoolitused ja paindlikud laenuvõimalused, et naised saaksid viia

ellu oma lauasahklisse peidetud või mõtetes hoitud äriidee. Esimesed kuus kuud käiakse koos ettevõtluses kogenud mentori käe all, õpitakse tundma üksteist ja iseennast ning oma eesmärgi. Kui on läbitud ettevõtluskoolitus ja idee paberile kirja pandud, on võimalik saada paindlike tingimuste ja soodsa intressiga laenu ideed elluviimiseks. Laenuandmiseks luuakse kümme laenugruppi, kus grupiliikmed otsustavad ühiselt laenude väljaandmise üle grupiliikmetele. Grupp ka vastutab ühiselt, mis nõuab kõigilt usaldust ja koostööd ning üksteise toetamist.

Nime MTÜ ETNA Eestimaal seos kuulsalt Itaalia vulkaani Etnaga pole sugugi juhuslik. Paljudes naistes on vulkaaniline jõud, mis ootab vaid vallapäastmist, et alustada ettevõtlusega, luua endale ja ehk ka oma lähedastele töökoht, rabeleda välja raskest majanduslikust olukorrast, mida on endaga kaasa toonud töökohtade kadumine maal, sealjuures luua innovaatilisi ja ka vanadest traditsioonidest ja oskustest inspireeritud tooteid ja teenuseid. Parafraseerides mikrokrediidi programmi rajaja, Nobeli rahupremia laureaadi Muhammad Yunuse sõnu, võib öelda, et kui anda naistele võimalus valla päästa oma energia ja loovus ning toetada neid ideid vormimisel ettevõtluseks, saame ära kasutada palju suurema hulga inimeste eneseteostuspotentsiaali ja sellega ka maa- piirkondade elujõudu taastada ja säilitada. Elagu loovus ja koostöö!

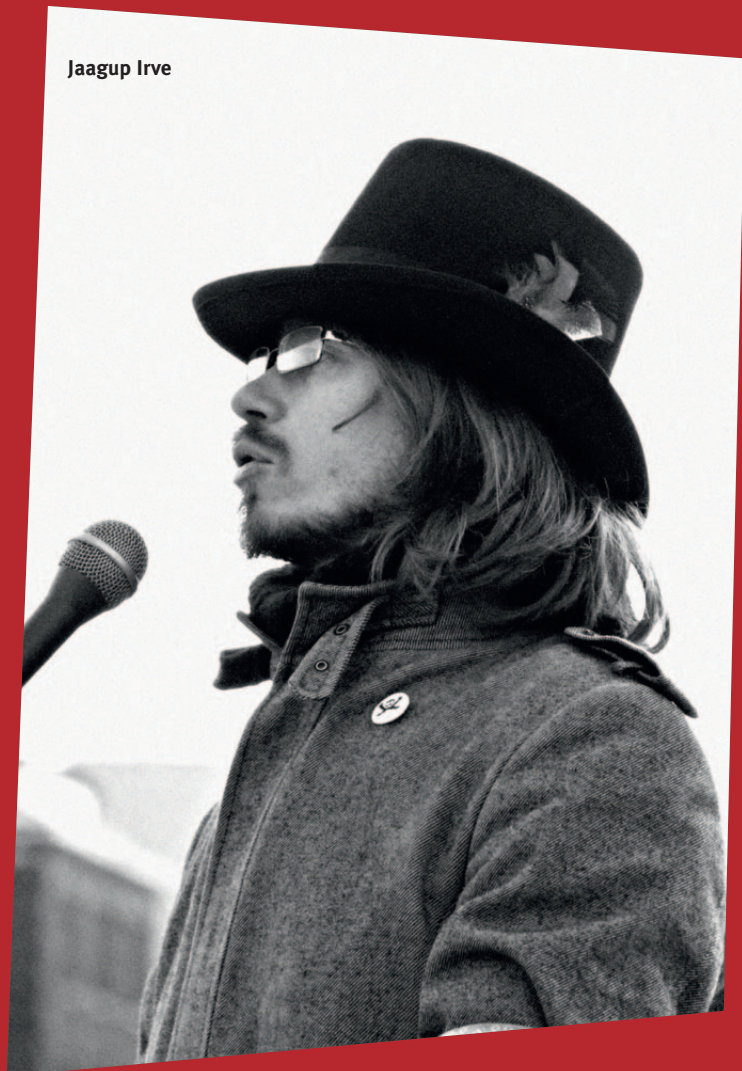
KAIRI TALVES, MTÜ ETNA Eestimaal

Siim Tuisk

Kätty Tarkpea

Jaagup Irve

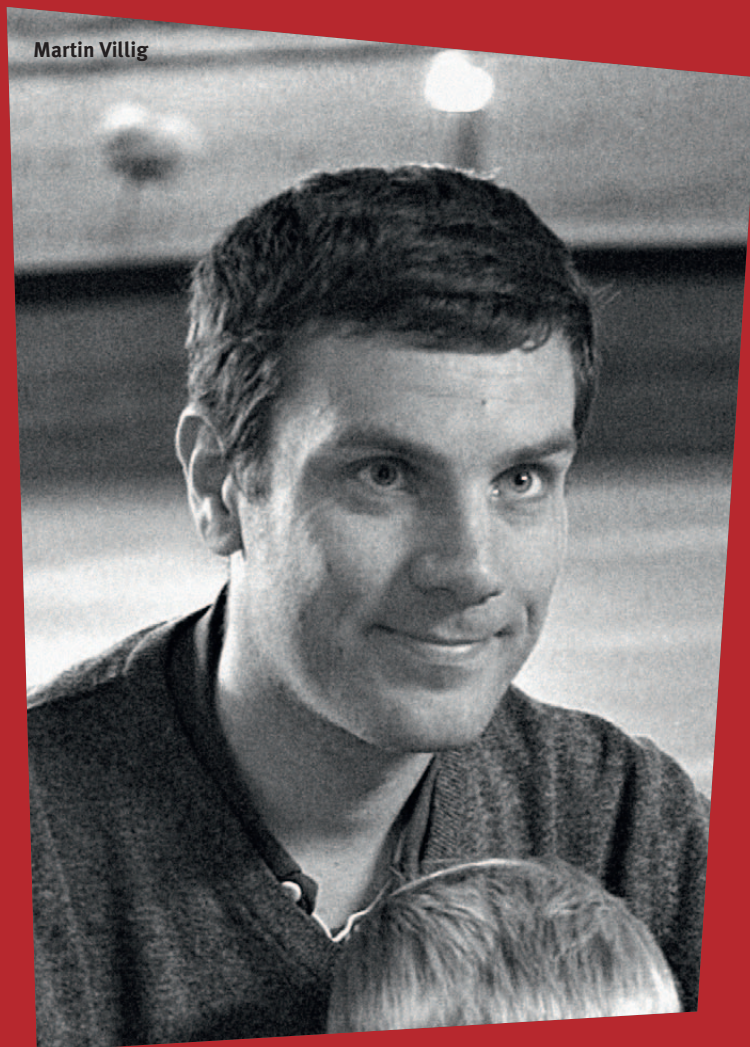

Ragnar Sass

Rene Suurkaev

Martin Villig

Eesti Interneti Kogukond ja Garage48

– ühe mündi kull ja kiri

Nad peidavad end sageli ekraani ja avataride taha, aga näod on neil sellegipoolest olemas. Nime ka üha rohkem. MTÜ Eesti Interneti Kogukonna liikmete **SIIM TUISU** ja **JAAGUP IRVEGA** ning Garage 48 mootorite **RAGNAR SASSI** ja **MARTIN VILLIGIGA** vestles Mari Kodres.

Kuidas end ise organisatsiooni või võrgustikuna määratlete?

Kogukond: MTÜ Eesti Interneti Kogukonna organisatsiooni tuumiku moodustavad Siim Tuisk, Jaagup Irve ja Elver Lohu, lähemas ringis on veel kümne inimese jagu toetajaid ja kaastöölisi. Rääkides numbrite keeles, siis MTÜ liikmeid on kokku 94. Lisaks Skype'i *chat*'is 150–160 inimest, Facebooki lehe laikijaid on 1200 ja ACTA-vastasele petitsioonile andis allkirja 7212 tuvastatud isikut. Ühendust hoiame pigem virtuaalselt, meilides või skaibis rääkides. Liikmetega on põhisuhtlus samuti virtuaalne, enamik pole peale üksikute aktsioonide end kogukonnaga seoses näinud. Samas, maikuus suutsime käima lükata iganädalase diskussiooni-ringi ja loodame suvel ka ühe vabas õhus toimuva kogunemise ära pidada.

Garage: Garage48 asutasid viis IT-ettevõtjat. Täna on meil paar palgalist töötajat ja lisaks parkümmend vabataht-

likku üle maailma. Kõige lühemalt öeldes on Garage48 lihtsalt ekstreemne hoogtöö nädalavahetus erinevate IT-projektide prototüüpide väljatöötamiseks. Oleme kahe aasta jooksul korraldanud pea 20 üritust Eestis, Põhja-Euroopas ja Aafrikas. Lisaks üritustele veame ja peame Eestis ka kõigile avatud ühistöökontorit nimega Garage48 HUB, mis asub Tallinna südalinnas. See ongi tegelikult parim koht oma *startup*'i arendamiseks, üritustel osalemiseks ja kogukonna inimestega suhtlemiseks.

See kõik on seis täna, aga kuidas kõigepealt kujunema hakkasite?

Kogukond: Meie lugu sai alguses kahest paralleelsest tegevusest – Jaan Jänesmäe ja Tõnu Samuel saatsid valitsusele avaliku kirja seoses domeenireformiga ja Jaagup oli seotud algatusega “Pri.ee priiks”. Avaliku kirja kirjutamise juures oli ka Elver ja seda ühe skaibivestluse kaudu, millesse oli samal ajal kaasatud üllatavalt suur kogus

IT-inimesi, kelle ametikoht tihti avalikku toetust välja näidata ei lubanud. Ühise energia pinnalt see MTÜ tekkiski.

Garage: Garage48 kasvas välja Eesti Startupi Juhtide Klubist. Mitmel inimesel tuli mõte korraldada Eestis esimest korda hoogtöö korras *startup*-nädalavahetus, eesmärgiga viia kokku erineva taustaga inimesed, kes ilmselt muidu ei kohtuks. Kuna esimene üritus läks nii hästi, siis kasvas selle vastu kohe rahvusvaheline huvi, mis viis formaadi eelmisel aastal juuba ka Aafrikasse ja Põhja-Euroopasse.

Mina näen teie tegevustes koostööpotentsiaali, millised teie kokkupuutepunktid on?

Ühest suust: Kohtusime ühel ITL-i korraldatud üritusel. Tekkis küll mõtteid tulevikuks, aga senimaani on ühised sidemed olnud pigem isikute ja mitte organisatsioonide vahel. Kokkupuutepunkte on alati ning neid tuleks ka teadlikult

Möödunud aastal toimunud "Garage48: Avalikud teenused" võitja Mobile 112, kelle 48 tunni jook-sul loodud rakendus võimaldab teha kõne hä-daabinumbriks ilma kõnelemata. Koostööd tehti Eesti Kurtide Liiduga.

paremini märgata: Eestis on pahatihti kombeks, et üldjoontes samade asjade eest väljas olijad jäävad detailidesse kinni ja ühistegevus killustub.

Usute organisatsiooni kasvatamisel kindlasse strateegiasse või on areng olnud pigem juhuslik?

Kogukond: Meie puhul oli tükk aega tegemist MTÜ-ga, millel rahalised vahendid peaaegu puudusid. Seetõttu tegeleti eeskätt selliste probleemidega, mis juba n-ö näkku karjusid. Praeguseks on tekkinud juba muid võimalusi ja sügiseks plaanimegi MTÜ kasvatamist. Küsimused, millega tahame tegeleda, on seotud turvalisusega, administratiivse süsteemiga, vabakonna toetamise ja harimise ning õiguste defineerimisega. Märksõnadeks siis vastavalt ACTA ja andmekaitseinspeksioon, domeenid ja Eesti Interneti Sihtasutus, kodanikuharidus, Euroopa kodanikualgatus ja rahvusvaheline internetikogukond ISOC.

Garage: Organisatsiooni kasvatamine ja jätkusuutlikkus on olnud päris kõva pätkel, sest asutajad aitavad Garage48 tegevust endiselt oma põhitöö kõrvalt. Meie selle aasta suurim väljakutse ongi püsiva organisatsioonimudeli leidmine – palgata püsivad töötajad ja panna paika kindel rahastusmudel. Oleme esimesed sammud teinud ja loodame, et see tagab organisatsiooni kest-

likkuse. Kui võtta näiteks meie möödunud aasta tegevused, siis Garage48 sihtasutuse sissetulekud tulid 90% ulatuses erafirmadelt ja 10% ulatuses riigi ja/või Euroopa Liidu toetustest. Me üritame sarnast põhimõtet jätkata ehk leida pikaajalised koostööpartnerid, kes on sisuliselt huvitatud ettevõtluse ja startup-kogukonna arendamisest. Koostöölepingud oleks mitmeaastased.

Garage48 sihtasutuse sissetulekud tulid 90% ulatuses erafirmadelt ja 10% ulatuses riigi ja/või Euroopa Liidu toetustest.

Mis on kõige keerulisem hallil argipäeval?

Kogukond: Aja leidmine. Kuna meil kõigil on ka muud kohustused, siis kõige problemaatilisemaks kujuneb just lubatud asjade ühildamine nendega, mida tõesti peab kohe tegema. Aja kõrval on keeruline ka abiliste leidmine ja ideaalis tahaksime igaühele anda ühe konkreetse ülesande, mida ongi võimalik muu elu kõrvalt vaikselt ajada ja jälgida.

Rahvusvaheline koostöö toob kindlasti palju vaheldust. Stressi niikuinii.

Garage: Meie Aafrikasse mineku taga oli eelkõige Google'i huvi meid sinna piirkonda kutsuda. Lisaks oleme koostööd teinud Skype'i, Nokia, Blackberry, Paypali ja paljude teiste IT-alal tuntud firmadega. Aafrika üritusi võtsid kohalikud väga hästi vastu. Meie toetusel sai näiteks üks Uganda meeskond Barcelonasse ülemaailmsele mobiilikongressile, kus valiti startup-firmade konkursil üheks võitjaks. Sellised väikesed edulood teevad südame väga soojaks.

Kogukond: Internet Society ISOC-iga oleme koos teinud konverentsi, Electronic Frontier Foundationiga (EFF) ja paari teise internetis kodanikuõiguste kaitsega tegeleva organisatsiooniga on nüüd mõtteid sügisel ühe suurema netineutraalsust puudutava kodanikualgatuses seoses koostööd teha.

Netielu ja päriselu on omavahel läbi põiminud ja nende vahel vahet tegemine nii 20. sajand. Kuidas te ühiskonnaelus kaasa räägite?

Garage: Me oleme rääkimise asemele valinud asjade äratgemise tee. Kindlasti on asju, kus meil on kindlad seisukohad. Aktiivsete ettevõtjatena jälgime üsna murelikult, millised on viimasel toimunud muutusi

sed näiteks EAS-is. Nii näiteks muudetakse seal senini *startup*'ide hulgas üsna populaarne starditoetus palju bürokraatlikumaks, mis muudab selle taotlemise pea mõttetuks. Ka tervikuna on riigi majaduspoliitika *start-up*-kliima loomisel olnud üsna kõikuv.

Kui palju te oma tegevuse mõjule Eesti seisukohast mõtlete? Kosmpoliitne inimene ei ole ju kuigi patriootiline, või on? Kas ja miks on Eestil teie tegevusest ja võrgustikust kasu?

Kogukond: Töö on hakanud vaikselt vilja kandma. ACTA puhul meie olulisust juba mõisteti, ka EIS-i juht on lahkunud ja reaktsioon on teisenenud – selle asemel, et meil oleks vaja palju lärmi lüüa, tullakse juba ise meie arvamust küsima, koostööd pakkuma või soovitakse avalikkusega suhtlemisel abi. Eesti probleem on see, et paljusid asju lihtsalt ei teata, näiteks Euroopa otsused ei tule kuidagi lihtsalt Euroopast kohale. Paraku on nende saabumise protsess tihti veidi sellelaadne, et pimedusest sirutub käsi kahtlaste ettekirjutustega. Meie võrgustiku suurim väärtus on tänaseks see, et vajadusel suudame olulist väga paljudele huvilistele ja aktivistidele edasi öelda. Iga proovilepaneki tihendab seda võrgustikku.

Garage: Tänu meie üritustele saab veidi aimu, mis tunne on uut ideed väga piiratud ressurside olukorras ellu viia. Kui tänu meile tekib juurde kas või üks edukas idufirma, siis oleme oma missiooni edukalt täitnud. Avalike teenuste Garage48 viisime ellu koos Avatud Eesti Fondiga ja sealt said alguse mitmed tänaseni töös olevad ettevõtmised.

Miks te ise seda teete ja veate? Miks võiks teised tahta teiega kampa lüüa?

Garage: Garage48 nädalalõpud annavad tohutu energialaengu. Lisaks käib nendel üritustel ka väga huvitav ja eripalgeline seltskond. Need on ilmselt meie jaoks põhilised motivaatorid, oleme alati vabatahtlikele avatud. Lihtsaim viis meiega kontakti saada on läbi astuda Garage48 ühiskontorist Tallinnas, Rävala 7.

Kogukond: Me teeme, kuna tunneme, et kui meie seda ei tee, ei tee seda keegi. Usume oma eesmärgi ja meie tegevus on pikas plaanis MTÜ ellujäämise ja arengu võti, sest selle tulemuslikkuse põhjal hinnatakse ja toetatakse meid edaspidi. Võitlus võrgu vabaduse eest ja infoteh-

noloogia põhjustatud muudatuste tagasikeeramise vastu on üks olulisemaid, mille inimkond lähema kümne aasta jooksul maha peab. Teie peaksite Kogukonnaga liituma seepärast, et kui meie väsimise, siis võib-olla ei teegi seda enam keegi?

Kas inimeste huvi teie tegevuse vastu on aja jooksul tõusnud? Suhtumine muutunud?

Kogukond: Inimese huvi meie tegevuse vastu on proportsionaalne hirmuga, et igapäevase interneti toimimine kuidagi muutub. On põhimõttelisi muretsejaid, kes on alati koostööaltid, aga tavaolukorras tiksume nende jaoks kuskil tagaplaanil ja võimaldame mõelda, mida täna õhtuks süüa teha või kuhu nädalavahetusel minna. Meile meeldiks, kui kõik meist suudaks teadvustada, et meie riik nii siin-

Kui jälgida täna valitseva partei retoorikat, siis ACTA küsimustes see sisuliselt muutunud ei ole.

kui sealpool parteijooni on üks ühine asi ja hea riigi tarvis tuleb samamoodi nagu talgutöö korras panustada; üheskoos tasakaalustada ja aidata.

Kas teie arvamusega arvestab ka avalik võim või erasektor? Kui oluline on avatud valitsemine Eesti arengu seisukohalt ja mil moel saaksid omalt poolt kaasa aidata nii Garage kui kogukond?

Kogukond: Vaevalt, et avalik võim meiega ülemäära arvestab. Kui jälgida täna valitseva partei retoorikat, siis ACTA küsimustes see sisuliselt muutunud ei ole. Tõsi, arvestatakse küll, et ACTA avalik kiitmine on riskantne, ja ollakse edaspidi ehk veidi ettevaatlikumad, aga sisulist muutust pealt meie pärast ilmselt toimunud ei ole. Kui riigikogus toimuv on suuresti riigisaladusega kaitstud, on naeruväärne rääkida midagi avatud valitsemisest. Ka Garage on teinud olulisi asju – näiteks avaandmete peal toimunud üritus ehk “Garage48: avalikud teenused”, mis organiseeriti koostöös Avatud Eesti Fondiga. Mida paremini me suudame infotehnoloogia abil riigi toime mehhanisme visualiseerida, seda lihtsam on üldrahvalik tagasiside. Ootame huviga,

milliseid vilju riigi andmete avalikustamise projekt kanda võib.

Garage: Kindlasti arvestakse meie soovitud teataval määral, aga pigem just erasektoris. Avaliku võimuga on asjad keerulisemad, bürokraatia jahvatab alati oma tempos. Ja väga tihti on meie filosoofia niivõrd teistsugune, et väga head sidet on üsna raske ehitada. Võimalik, aga raske. Kuna kogu *startup*-valdkonnast huvitatakse üha enam, siis on huvi ka meie tegevuse vastu pidevalt kasvanud.

Fantaseeriks ka – millisena näete oma tegevust näiteks kümne aasta pärast?

Kogukond: Tahaks näha, et oleksime rohkem tasakaalukamad ja vähem reaktiivsed: meeleavaldusi on küll huvitav esimest korda läbi viia, kuid nende najal kümmet aastat ära ei ela. Näeme end osana märgatavalt aktiivsemast ja jõulisemast kodanikkonnast, kes suudaks ka meediat ära kasutada oma tahte väljendamiseks.

Garage: *Startup*'ide maastikul on väga raske ennustada asju, mis toimuvad ka paari aasta pärast. Meie pikemaks sooviks on kaasa aidata tehnoloogia *startup*-ettevõtete ja kogukonna arengule Eesti lähiriikides.

Võtame kokku, mis veel kripeldama jäi?

Kogukond: Endalt tuleks küsida, mida see kogukonna projekt meile õpetanud on. Igatahes teame, et väide, nagu suudab maailma muuta väike hulk suunatult te gutsevaid inimesi, peab täielikult paika. Algul hoiab tugev inerts kõike paigal, aga ühel hetkel võib jää liikuma hakata. NO99 julgus mõelda suurelt ja tegi oma suurt kogu ning täna kogukonnas olles saab ka aru, et ka meie inimesed on täpselt samamoodi lihtsalt ühel hetkel mõelnud: ahastama ajab, teeks midagi ...

Garage: Tihti käivad inimesed ringi mingi äriideega, millest nad ei julge kellegi rääkida. Meie arvates on aga idee enese väärtus enamasti üsna väike ja seda teistega jagades võib saada kasulikku tagasisidet. Ent ideest endast veel palju olulisem on selle ellu viimine. Kui sa oma ideesse usud, oled teinud mõistlikkus mahus eeltööd ja paistab, et mõttel on jumet, siis vii oma idee ka julgelt ellu! Vähem juttu, rohkem asjade ärategemist – see on Garage48 moto.

Ära arva, et kogu liikmeskonda ja võrgustikke puudutav tarkus sellesse Hea Kodaniku numbrisse mahtus. Vabakonna suvekoolis 7.-8. septembril Jänedal on sama teemat võimalik edasi õppida koos Eesti parimate spetside ja praktikutega. Oma küm-nendasse suvekooli minev **URMO KÜBAR** tutvustab lähemalt.

Vabakonna suvekool

keskendub liikmetele ja võrgustikele

Vabakonna 14. suvekool 7.-8. septembril Jänedal

Registreerimine ja kogu info:
www.ngo.ee/suvekool

Osalustasu:

Üksik hunt	30 €
Kolm või enam samast organisatsioonist	25 €
EMSL-i liige (ei laiene liikme liikmetele)	25 €
Kolm või enam osalejat EMSL-i liikme juurest.....	20 €
Elu õied ehk kooliõpilased	15 €

Toetusvõimalus – luban lisada oma arvele 10 €, et toeta-da õpilaste osalemist suvekoolis.

Suvekooli toetab rahaga Kodanikuühiskonna Sihtkapital.

Neljateistkümnnendat korda toi-muv vabakonna suvekool an-nab seekord vastused sellistele küsimustele: kuidas teha nii, et vaba-ühenduse ning tema liikmete ja võr-gustiku liikmete suhe oleks vastas-tikku kasulik, kuidas saada ja hoida aktiivseid inimesi ning kuidas orga-nisatsioon ühtse meeskonnana töö-le panna.

Oodatud on suuremad ja tillemad, vanemad ja äsja alustanud ühendused, sõltumata oma tegutsemisvaldkonnast – oluline vaid, et oleks tahtmist õppi-da, enda ja teiste kogemusi analüüsida ning paremaks saada.

Suvekooli avab Daniel Vaarik, rää-kides, kuidas õnnestus Memokraadi blogi ümber luua võrgustik, kus inimesed ei käi ainult lugemas, mida ta seekord on kirjutanud, vaid pakuvad ka oma artikleid, arutlevad arukalt kommentaariumis ning panevad va-jadusel isegi raha kokku, et saada otsereportaaži New Yorgist. Aktiivsus, mida sooviks oma võrgustikult ilmselt enamik ühendusi?

Esimene suvekoolipäev keskendub seejärel põhi-mõttelisematele küsimustele liikmete ja organisat-siooni suhte erinevatest tüüpidest ja nendega kaasne-vatest võimalustest ning oma liikmete ja võrgustike kaasamisest niihästi juhtimisse, tegevuste plaanimisse

ja elluviimisse kui seisukohtade kujundamisse.

Teisel päeval süvenetakse üksikküsimustesse ning õpitubades käiakse läbi teemad, nagu liikmete värbamine ja vastuvõtmine, liikmemaksude kogumine, üldkoosolekute korraldamine, liikmete teenuste pakkumine, liikmete arengu tingimuste loomine, neilt tagasiside kogumine ja nii edasi.

Kuna suvekool on ainulaadne paik, kus kokku saavad eri valdkondade aktiivsemad tegijad, on üheks eesmärgiks ka kontaktide loomine. Selleks on esimese päeva õhtul kavas elav raamatukogu, kus eri valdkondade esindajad jagavad näpunäiteid, kuidas nende teemat teistes organisatsioonideski rakendada. Teist päeva alustab kiirkohtingute voor, kus saab rääkida juba konkreetsematest koostöövõimalustest.

Ent suvekoolis üksnes ei räägita võrgustikest ega üritata nende tekkimisele kaasa aidata, vaid ka need kaks päeva viiakse läbi ühistöös. Pärast 13 aastat EMSL-i suvekooli on tänavu korraldajatenä jõud ühendanud Arengukoostöö Ümarlaud, Avatud Eesti Fond, Kodukant, Eesti Puuetega Inimeste Koda, Loomakaitse Selts ning Naisuurimus- ja Teabekeskus, õpilasesinduste, üliõpilaskondade ja noorteühenduste liidud, Domus Dorpatensis ning Uue Maailma Selts. EMSL ise muidugi ka.

Suvekooli maksab oma vabaühendustest tulla vähemalt kolmekesi. Esiteks saab sel moel osa kõigist ühel ajal toimuvatest õpitubadest ning hiljem omavahel kuuldust kõneldes kohe teadmisi ka kinnistada ja nende elluviimist plaanida. Kolme või enamakesi ühest organisatsioonist tulles muutub soodsamaks ka osalustasu.

Samuti on osalustasu tavapäraselt pisut soodsam EMSL-i liikmetele, eriti soodne aga kooliõpilastele, et vabakonna järelkasvu kindlustada. Viimasele on igal osalejal ka omalt poolt võimalik kaasa aidata, kui lubada oma arvele lisada 10 eurot – ehk siis juba kogenuma tegijana toetada uue põlvkonna koolitamist.

Äraantud raha eest saab kaks päeva koolitust, kaks lõuna- ja ühe õhtusöögi ning kohvipause, soovijad ka bussisõidu Tallinnast (piisava hulga tahtjate puhul ka Tartust) Jänedale ja tagasi. Ööbimiseks võib valida kas 16 euro eest koha võõras-temajas või viie euro eest telkimiskoha, mõlema juurde käib ka hommikusöök.

EMSL-i uudised

Arenguprogrammi tänavused osalejad teada

Suve alguses selgus veel seitse organisatsiooni, kes hakkavad osalema EMSL-i veetavas vabaühenduste arenguprogrammis: Pärnu Naiste Varjupaik, MTÜ Eesti LGBT Ühing (varasem Eesti Gei Noored), noorteühing Avatud Vabariik, Keskkonnaõiguse Keskus, Kinobuss, Tegusad Eesti Noored ja liikumine Kodukant.

Koos juba kevadel programmi valitud kaheksa organisatsiooniga on tänavused 15 osalejat seega teada. Programmi käigus aitavad EMSL-i poolt Kristina Mänd ja Minni Riar ühendustel analüüsida oma hetkeolukorda ja kindlaks teha arenguvajadused ning koostada tegevuskava probleemide lahendamiseks.

Vajadusel leitakse osalejatele ka vaba-tahtlikke partnereid äri-, avaliku ja kolmanda sektori tippspetsialistide hulgast. Samuti toimub sügisel programmi raames neli ühist seminari.

Kokku töötatakse programmi valitud ühendustega kolme aasta jooksul, et luua tingimused organisatsiooni arenguks, võimekuse kasvuks ning paremate tulemuste ja suurema mõju saavutamiseks. Uus võimalus programmi kandideerida tuleb järgmise aasta alguses.

Loe ja kaalu, kas ka sinu ühendus võiks osaleda www.ngo.ee/arenguprogramm. Sel aastal rahastab programmi Siseministeerium regionaalministri valitsemisalast.

EMSL-il kolm uut liiget

Juulis kiitis EMSL-i nõukogu heaks kolme vabaühenduse liitumisavaldused.

Liitujatest suurim ja vanim on Eesti Vabaharidusliit. 1994. aastast tegutsev katusorganisatsioon ühendab 78 haridusega seotud vabaühendust ja koolitusasutust. Viimase nelja aasta jooksul on nad muu hulgas viinud ellu täiskasvanute koolitusprogrammi, kus liit koordineeris 51 partneri tööd ning umbes 30 000 täiskasvanud õppijat said võimaluse õppida ja kogeda enda jaoks vajalikku ja uut. Loe lähemalt www.vabaharidus.ee.

MTÜ Mondo keskendub arengukoostööle, maailmaharidusele ja rahvusvahelisele heategevusele. Nende sihtrühmadeks on eelkõige orvud ja lesknaised ning erivajadustega

inimesed Ghanas, Kenyas, Ugandas ja Afganistanis, lisaks õpetajad, haridustöötajad ja õpilased Eestis.

Mondo kaudu saab teha eetilisi kingitusi, näiteks sõbrale kinkida Aafrika naistele või lastele mineva kana, härja, koolituse, seemneid, kooli- või köögitarbeid ja muud vajalikku. Ugandasse loob Mondo aga kohvikut, kus saavad tööd erivajadustega noored. Loe (ja toeta) www.mondo.org.ee ja www.muudamaailma.ee.

Eesti Sclerosis Multiplex'i Ühingu Liit asutati 1999. aastal eesmärgiga parandada selle haigusega kokku puutuvate inimeste elukvaliteeti. Katusorganisatsiooni kuulub seitse liiget; *sclerosis multiplex'*iga inimestele ning nende lähedastele pakutakse teenuseid ja huvikaitset, ning koolitatakse teavitatakse ka laiemat avalikkust. Loodud on tugiisikute süsteem ja välja töötatud rahastamissüsteem. Vaata lisa www.smk.ee.

Välja otsustas astuda Eesti Ringhäälingute Liit. Nende muutuste järel on EMSL-is 115 liiget. Kui soovid liituda, uuri tingimuste ja võimaluste kohta lähemalt www.ngo.ee/emsl/liitu.

Üldkoosolek kergitas liikmemaksu

Mai lõpus peetud EMSL-i üldkoosolek otsustas, et uuest aastast tõusevad EMSL-i liikmemaksud, mis olid muutmata 2006. aastast.

Endiselt jääb liikmemaks soovituslikult seotuks organisatsiooni sissetulekutega. Kui ühenduse aastane sissetulek on alla 3000 euro, hakkab 2013. aastast tema liikmemaks olema soovituslikult 36,5 eurot aastas. Kuni 30 000-eurose sissetuleku puhul saab liikmemaksuks 70 eurot, kuni 65 000-eurose sissetulekuga 100 eurot ning üle 65 000-eurose sissetulekuga 150 eurot aastas.

Eeldatavalt suureneb muutusega liikmemaksudest EMSL-i eelarvesse laekuv summa praeguselt umbes 6000 eurot 9000-le, mille arvelt rahastatakse EMSL-i eestkostetegevusi.

Lisaks kohendas üldkoosolek natuke EMSL-i põhikirja ning kinnitas mulluse aastaruande, millega saab tutvuda www.ngo.ee/aruanded.

Sihtasutus Domus Dorpatensis

PARTNER
by MARTIN NOORKÕIV

1. Millal loodud?

Saime just kümneaastaseks. Domuse asutasid 2002. aasta 20. juunil kolm ühiskondlike huvidega välismaalast: professorid Alexander von Rücker ja Jenik Radon ning Balti Ehitismälestiste Edendamise Ühingu esimees Nils Hollberg.

2. Miks ja kuidas tegutsete?

Oleme viimastel aastatel püüdnud oma fookust täpsustada. Kõige üldisemalt ise loomustab meie olemasolu Jakob Hurda tsitaat, et kui me ei saa suureks rahvaarvult, siis peame saama suureks vaimult. Oleme valinud kolm valdkonda – teadus, kultuur ja kodanikuühiskond –, kus tahame käivitada algatusi, mis lahendavad nende valdkondade juurprobleeme: selliseid, mis ei pruugi olla kõige silmapaistvamad või enim räägitud, aga millest teised probleemid alguse saavad.

Tegutsemismudel, milleni praeguseks oleme jõudmas, on selline, et kõigepealt teeme kindlaks probleemid, püüame lugeda läbi olulised analüüsid ja rääkida inimestega, kes neis valdkondades töötavad. Värbame iga aasta 20–30 uut vabatahtlikku, kes alustavad meie juures ürituste korraldamisega, ning juba kogenumana peaksid neist saama nende probleemide lahenduste elluviijad. Mõnel juhul võib selleks lahenduseks olla uue fondi, võrgustiku või sotsiaalse ettevõtte asutamine, teisel juhul midagi muud.

3. Kui palju inimesi teil on?

Töötajaid on palgal üheksa, vabatahtlikke korraga umbes 60. Meie soov on, et vabatahtlik jääks me juurde umbes poolteiseks kuni kaheks aastaks, mille jooksul jõuab saada piisavalt kogemusi, kuigi on ka neid, kes on olnud 3–4 aastat. Näeksimise, et vähemalt 25% neist jõuaks leitud juurprobleemide lahendamiseni. See on veidi sarnane noorteorganisatsiooni mudeliga, kuid neist ehk erinevalt ei ole meie vabatahtlikud esiteks ainult noored ja teiseks ei soovi me lihtsalt võimaldada kogemuse saamist, et inimene tulevikus midagi teeks, vaid püüame ta viia kokku konkreetsete probleemidega meie kaardistatud valdkondades, mille lahendamisega ta tööle hakkaks.

4. Kust te raha saate?

Meil on Tartu raekoja platsi kõrval ühe meie asutaja perekonnale kuulunud maja, mille remontisime ja millega omatulu teenime – seal on külaliskorterid, seminariruumid ja äripinnad, mida välja rendime. Sellest tuleb umbes pool meie sissetulekust. Ülejäänud tuleb suuresti projektidest: KÜSK, Avatud Eesti Fond, MISA, Tartu linn, Haridus- ja Teadusministeerium ja teised. TEDx konverentse ja “Noorte liidrite” programmi toetavad ka erasponsorid. Sponsorite hankimisel on peamine õppetund, et peab olema hea müügimees (meie puhul on nad seejuures veel ka vabatahtlikud), kes oskab ja tahab sellega tegeleda ning kes meeldib inimestele. Meeldivus ongi ehk kõige olulisem, eriti Eestis, kus ükskõik kelleni jõudmine on iseenesest väga kerge.

Palju asju teeme ka ilma rahata. Näiteks uute vabatahtlike baaskoolitust ja vestlusi viivad läbi meie enda vabatahtlikud vilistlased ja liikmed.

Tartu südalinna vanimas majas tegutses sihtasutus Domus Dorpatensis loob kodanikuühiskonda, teadust ja kultuurielu tugevdades tulevikku. Muu hulgas kevadist kodanikuühiskonna nädalat, marupoppe TEDx konverentse ning “Noorte liidrite” programmi korraldava sihtasutuse ankeeti täitis tegevjuht **MARTIN A. NOORKÕIV**.

7. Põnevaim töö, mis praegu käsil?

Me teemegi põnevaid asju. Dream Foundationiga koos käivitame Eesti hariduse arengu fondi, kodanikuühiskonna nädalale püüame välja mõelda, mis võiks olla see järgmine suur siht, millest Eesti vabaihendustele enim kasu oleks. Aga kõige põnevamad on mulle ehk ikka need muutused, mis praegu organisatsiooni sees toimuvad. See mudel, mis algab probleemide registreerimisest ning lõpeb algatuste käivitamisega, mis neid probleeme lahendavad. Me ei arva, et teame täpselt, kuidas asjad käivad, vaid proovime erinevaid mudeleid, millest osa hakkab tööle. Seni on üks meie selgemaid näiteid sellisest algatusest “Noored liidrid”, mis on puhkenud õide ja areneb. Ja ka sellega alustasime hoopis teistmoodi – sisuliselt oli see projekt, Tartu noorteorganisatsioonide ümarlaud, mille eesmärgiks oli tekitada koostööd. Praeguseks oleme saanud üle-eestiliseks ja leidnud, et fookus peab olema sellel, et tugevdada organisatsioonide juhtimist ja juhte. Meie iga-aastane juhtimiskool on järjest kasvanud, tänavu oli see juba kolmepäevane ja 90 osalejaga, kelle hulgas kolmanda sektori noorte kõrval ka ettevõtjaid. Õppetund – kinni ei pea hoidma tegevustest, vaid eesmärgist. Meetodeid, mis eesmärgini viivad, võib olla töö käigus vaja vahetada.

8. Mida võiksid teised vabaihendused teilt õppida?

Näiteks seda, et oma majandustegevuse arendamine ühiskondliku tegevuse toetamiseks on võimalik ja soovitatav. Ehk võib meie näitest hoopis vastupidi õppida, et ei pea tegema ainult väikese kasumimarginaaliga asju nagu külaliskorterid, vaid midagi, kus teenitav raha suurem ja tänu sellele on võimalik ka ühiskonnas suuremaid asju ette võtta.

Laiemas plaanis aga seda, et muutusi ei tohi karta. Tuleb pidevalt endale otsa vaadata ja küsida, kas meie tegevustel on mõju, ning kui ei ole, siis end muuta. Need muutused võivad olla hästi valusad – tõdemus, et tehtust pole kasu, tekitab organisatsiooni sees paksu verd ja võib panna tundma, et mida me siis üldse oskame. Aga ikkagi peab seda tegema.

Ja kolmas asi – räägitakse, et tuleb olla avatud kõigele, aga ma ütleks ka vastupidi, tuleb teada oma fookust ja selle juures püsida. Fookus ei pea olema kitsas, aga peab olema selge ja pead teadma, kuidas sa seda täidad. Mitte et me seda 100% teaksime, aga me liigume sinna poole.

5. Suurim saavutus?

Maja. Selle kordategemisse investeerisime omal ajal üsna palju ning maksame seda laenu siiani tagasi, aga tänu majale oleme ka suhteliselt iseseisvad. Näiteks kui peaks juhtuma, et kõik projektikraanid keeratakse kinni, ei peaks me tegevust lõpetama. Aga veel olulisem, et peale majandustegevuse oleme algusest peale arendanud väga sisulist ühiskondlikku tegevust, mis on aasta-aastalt kasvanud. Oleme katsetanud erinevaid mudeleid ja jõudnud järjest paremini toimivateni.

6. Suurim õppetund?

See pole organisatsiooni, vaid minu kui juhi õppetund: kiirustades ei saa kiiresti. Ükskõik mis muutust sa saavutada tahad, kõik inimesed tuleb algusest peale “rongile” saada, mitte väikse grupiga eest ära sõita, sest muidu tuleb hiljem ikka tagasi tulla ja kokkuvõttes kulub kaks korda rohkem aega. Kõigiga tuleb rääkida ja nende poolehoid saavutada või vähemalt ära hoida vastuseis, seda eriti vabaihenduses, kus suurem osa inimesi on vabatahtlikud. Sa ei saa neid fakti ette seada ja öelda, et peate nüüd vaimustunud olema – inimesed lähevad siis su juurest lihtsalt ära.

9. Kui saaksite kolmeks aastaks miljon eurot ja vabad käed selle kasutamiseks, siis mida peale hakkaksite?

Investeeriks selle meie tegevusmudeli arendamisse. Et 30 uue inimese asemel saaksime võtta aastas 300, laiendada koolitusprogrammi, kaardistada valdkondi põhjalikumalt ja professionaalsemalt, käivitada kolme aasta jooksul kuni sada uut, hästi fookustatud algatust, tagada neile toetus, et nad käima jääksid. Ehk siis – teha kõike võimsamalt, suuremas mastaabis.

10. Selle Hea Kodaniku numbri läbivaks teemaks on võrgustikud. Teie kogemus võrgustikega?

Me oleme paljudes võrgustikes ja oleme ise mitmeid algatanud ning näeme, et need töötavad ainult siis, kui inimesed omavahel suhtlevad. See aga tähendab, et neil peab olema ühine huvi, ilma selleta võrgustik ei toimi. Me oleme tänu võrgustikele saanud teistelt õppida, saame info kätte kohe, mitte ei kuule juhuslikult pool aastat hiljem. Teame, kelle poole mingi mõttega pöörduda, ja saame lihtsasti kontakti, sest tunneme inimesi.

Tartu ühenduste võrgustikuga alustasime Ärinõuandlaga koos nii, et pakkusime justkui võrgustiku teenust, aga liigume sinna poole, et võrgustiku liikmed peavad ise asju tegema. Et see võrgustik oleks nende “asi”. Sel juhul on kaasas need, kes tõesti tahavad, kel on huvi, kes näevad selles väärtust.

Kas te kujutate ette, et teie liikmed kirjutaksid hommikul vaimustunult Facebooki: “Täna üldkoosolekule. *Awesome!*”? Eesti Õpilasesinduste Liidus pole selles midagi imelikku. Kuidas paljude organisatsioonide jaoks tüütu ja formaalne üritus huvitavaks teha, kirjutab õpilasliidu üldkoosolekuid korraldanud **NATALI JOONAS**.

Üldkoosolek, kust ei tahetagi ära minna

“**M**a ei saa sulle öelda, mis see on, sa pead seda ise nägema ja tundma,” on liidukate, nagu me endid ise kutsume, suust ikka ja alati kõlav ütlus. Energiat, mis on igal meie koosviibimistel, ei oska keegi sõnadesse panna. Ühel toob see naeratuse suule, teisel õnnepisara silma ja kolmas ei oskagi muud teha kui järgmist sündmust ootama jääda.

Eesti Õpilasesinduste Liit (EÕEL) on üle Eesti kutse-, eri- ja üldhariduskoolide õpilasesindusi ühendav MTÜ, mille tähtsaim sündmus on kaks korda aastas toimuv üldkoosolek. Esimestel korradel olid üldkoosolekud ühe- või kahepäevased, kuid nüüd on need kujunenud kolmepäevasteks. Pikemat üldkoosolekut oli vaja, sest 13-aastase organisatsioonina on meil rohkem otuseid, mida liikmetega tuleb arutada ning vastu võtta.

Programmi paneb kokku korraldusmeeskond koos peakorraldajaga. Vahel on ka peakorraldajaid mitu, kuid see kõik oleneb kandideerimistest. Korraldustiimi pürgimise soovi on noortel võimalus avaldada tavaliselt umbes kolm kuud enne üldkoosolekut, tiimi paneb soovijatest kokku EÕEL-i tegevmeeskond.

Siis hakkab sel umbes viieteistkümnest noorest koosneval grupil pihta kõige imelisem aeg: sponsorite otsing, programmi plaanimine ning püüdlused leida üldkoosolekuks koht ning osalejatele transport ja toit (alati kõige rohkem kriitikat saav osa üldkoosolekust!). Need kuud on täis pinget, uusi kogemusi, õppimist, põnevust ja rõõmu. Tiimist saab perekond, kes üheskoos saavad viimasel päeval koi-

kide osalejate tänu vastu võtta.

Üldkoosolek on toonud viimastel aastatel üle Eesti kokku umbes 200 noort, koosolekud on toimunud näiteks Pärnus, Paides, Rakveres, sel kevadel Tartus. Programmis on tasakaalus mõttetöö ja lõbusad tegevused.

Igal üldkoosolekul on kindlasti ametlik osa, kus sügiseti kinnitatakse algavaks aastaks tegevuskava ja eelarve ning kevaldel on aeg esitada aruanded ja valida uus juhatus. Vastavalt aasta jooksul esilekerkinud probleemidele võetakse üldkoosole-

Aga ega kõik ole lust ja lillepidu. Ikka on hetki, kui korraldajad jooksevad, pea laiali otsas, mööda koolimaja.

kul vastu ka EÕEL-i seisukohti kajastavad otsused. Näiteks sel sügisel kinnitas üldkoosolek õpilaste seisukohad kõrgharidusreformi kohta, millest lähtudes EÕEL-i esindajad hiljem neil teemadel ka meedias sõna võtsid.

Ametliku osa kõrval ei puudu nendest päevadest ka erinevad mängud, et koosolek ei muutuks liiga kuivaks. Juba aastaid on traditsiooniks hääletuks tegev “Matšinga”, kus kogu seltskond on ringis ning teeb nii kõva häält, kui suudab. Väga meeldejääv on alati teise päeva õhtul toimuv pidulik osa. Näiteks sel sügisel toimus meil maffiastiilis ball, kus kõikidel osalejatel olid vastavad riided kaasas ning kõik võtsid osa ka tantsukursustest.

Aga ega kõik ole lust ja lillepidu. Ikka

on hetki, kui korraldajad jooksevad, pea laiali otsas, mööda koolimaja, avastanud, et mõni asi on kadunud või tähtis dokument ununenud välja printida. Või siis, et üldkoosolekuks vajalikku kraami pilgeni täis tuubitud auto ei lähe järsku enam käima. Kõige imelisem on aga see, et igast mäest, millest ise jagu ei saa, aitab keegi üle. Mingi salapärane miski toob EÕEL-i kokku noored, kes klapiavad ning suudavad üheskoos luua imesid. Kõik tahavad pingutada koos korraldajatega selle nimel, et asi õnnestuks.

Liidu üritustel leiab koha igaüks. Me ei jäta kedagi kõrvale ning haaramme iga korraga uusi liikmeid oma perre. Kunagi ei ole igav: ikka on mõnes koridoris käimas vaidlus hariduse üle ning korrus kõrgemal mängitakse kitarri ja lauldakse. Igaüks leiab endale midagi.

Järgmistesse organisatsioonidesse võtan EÕEL-i üldkoosolekute korraldamisest kaasa selle, kui oluline on meeskonnatöö – üksi ei tee midagi, kahekesi saab juba asja, aga tiimiga võid korraldada kolmepäevase sündmuse paarisajale noorele.

Ei ole ühte nippi, mis üldkoosolekul selle õige tunde loob. Oluline on mitte unustada, et hoolimata ametlikkusest, mis meie organisatsioonidega vahel kaasa käib, jääb ka vanemas eas laps meie sisse alles. Õnnestunud üritus on see, kus on tasakaalus ametlik ja lõbusam osa ning uued tutvused.

Kõige paremini näeb üldkoosoleku õnnestumist lõpus. Kui inimesed võtavad lahkumiseks tunde ega tahagi ära minna, siis võib korraldusmeeskond ennast kiita.

Sotsiaalsed töökohad ka MTÜ-s

Sotsiaalseid töökohti on võimalik läbimõeldult luua ka vabaihenduses. Kuidas seda loomade hüvanguks tehti ja mida õpiti, kirjutab **EVELYN VALTIN** Eesti Loomakaitse Seltsist.

Paljudes organisatsioonides on tegutsenud käed-jalad pidevalt tööl täis, üks tähtaeg ajab teist taga ja ühenduse arenguks ning jätkusuutlikkuseks püütakse pidevalt uusi ideid ellu rakendada. Projektipõhiselt või muu lühiajalise rahastuse tõttu töötavad organisatsioonid heal juhul paar täis- või osakoormusega inimest, ning suure osa tegevustest viivad ellu vabatahtlikud. Töid ja toimetusi jagub lõpmatuseni, nii ka loomakaitsjatel.

Eesti Loomakaitseseltsi missiooniks on abi vajavate loomade heaolu tagamine ja parandamine ning loomade väärkohtlemise ennetamine. Missiooni viiakse ellu loomade otsese abistamise, avalikkuse teavitamise ja inimeste koolitamise ning õigusloomes osalemise ja loomakaitses järelevalve teel.

Ennetades ja reageerides

Ühest küljest tähendab see vajadust olla pidevalt valmis reageerima kuu jooksul sadade loomadega seotud juhtumitele – on nendeks siis väärkoheldud lemmikud, hulkuvad loomad, vigastatud metsloomad või halbades tingimustes elavad põllumajandusloomad. Teisalt panustatakse palju ennetustegevusse, et vähendada loomade väärkohtlemist ja hätta sattumist ning kutsuda inimesi teadlikele ja loomasõbralikele tarbimisvalikutele. Loomulikult on oluline samas panustada organisatsiooni tegevusvõime kasvu ning kestlikkuse tagamisse.

Viimase viie aasta jooksul on loomakaitses arenenud tohutu kiirusega – lisaks ELS-ile tegeleb Eestis lemmikloomade abistamisega veel 12 varjupaika, seitse kasside aitamisele suunatud organisatsiooni ning kuni kümme muud vabavõimet. Vaatamata sellele on abivajajate hulk kasvanud aitamisevõimalustest kiiremini. Üle Eesti eutaneeritakse tuhandeid kasse aastas, sadu loomi jäetakse hooletusse. Samuti ei ole põllumajandusloomade olukord ja nende pidamine kiita. Suur osa probleemidest tuleneb muidugi omanike suhtumisest ja üldisemalt ka inimeste puudulikust teadmistest, samuti hoolimatusest ja vähesest kodanikuulgusest.

Vajadus osa tegevustega seotud püsivõimete järele oli tekkinud juba ammu, sest olemasolevate töötajate koormus oli väga suur. Et kandideerida Tallinna linnalt sotsiaalsete töökohtade loomiseks mõeldud toetusele ehk katta kaks kolmandikku kulusid, tuli luua minimaalselt

kolm töökohta vähemalt 30-tunnise nädalakooormusega ning tööle võetavad pidid olema olnud vähemalt ühe aasta Tallinna elanikud ja Töötukassas registreeritud.

Pool aastat eeltööd

Läbimõtlemine, otsustamine, taotluse koostamine ja lepingute sõlmimine võttis pool aastat, taotlused esitasime mullu augustis ning pärast positiivset vastust ja sellele järgnevat asjaajamist loodi esimesed töökohad lõpuks sama aasta novembrikuus.

Kolm uut töökohta

Tallinna ettevõtlusametiga toetustega otsustasimegi luua kolm uut töökohta – vabatahtlike ja liikmete koordinaator, projektkirjutaja ning büroojuht. Esimese toel kaasatakse seltsi edukalt uusi vabatahtlikke ja võetakse vastu liikmeid, kel on soovi loomakaitses valdkonda panustada. Projektkirjutaja toetab seltsi finantsilist suutlikkust, kirjutades vajalikke projekte, ning büroojuhi roll on töötajate ja aktiivsete vabatahtlike igapäevategemiste juures abiks olla, et vähendada teiste koormust ja võimaldada enam keskenduda organisatsiooni edasiviimisele ja arendamisele.

Vabatahtlike ja liikmete koordinaatori töökohta loodi juba 2011. aasta novembris. Tegu oli varem ELS-i juures tegutsenud vabatahtliku Geit Karurahuga, kes soovis loomade kaitsmisel enam panustada. Koordinaatori peamised ülesanded on kaasata tegevusse vabatahtlikke ja töötada välja vabatahtlike valdkonnaga seotud materjale, tegevuskavu ja strateegiaid; samuti korraldada vabatahtlikele koolitusi, üritusi jms ning arendada kogu seda valdkonda ELS-is; lisaks korraldada ka liikmete tegevust.

Ka büroojuhina asus tegutsema isik, kes oli varem aktiivse vabatahtlikuna abiks olnud. Tema ülesanneteks sai inimesi vastu võtta, nende küsimused registreerida, võtta vastu ELS-ile annetatavad esemed, kirjad ja postipakid, jagada huvilistele teavitusmaterjale, abivajajatele loomatoitu ja muid vahendeid; lisaks abistada ürituste ja koosolekute ettevalmistamisel ning toetada seltsi töötajaid ja vabatahtlikke.

Sobiva projektkirjutaja leidmisega läks veidi kauem ja tööle asus ta alles tänavu märtsis. Tema ülesanneteks sai projektide koostamine vastavalt fondide nõuetele ja seltsi vajadustele, ülevaade loomine taotlusvoorudest, võimalustest ja tingimustest

ning selle info analüüsimine; samuti käimasolevate projektide kulgemise ja aruandluse jälgimine ning nende plaanipärase toimimise tagamine.

Mõne kuuga uuele tasemele

Lisaks sellele, et büroojuhi tegevus on teiste koormust vähendanud, jagas ta raamatukogudele ja koolidele üle 300 eksemplari ELS-i väljatöötatud õpirahvatut ning saatis loomakliinikutesse ja kauplustesse üle tuhande voldiku. Tänu tema pidevale suhtlemisele ja meeldetuletamistele laekus kohalikest omavalitsustest hulkuvate loomade uuringusse lausa üle 120 vastuse (üle 50%).

ELS-i vabatahtlike tegevus on juba nende kuudega viidud uuele tasemele ja kaasamise kvaliteet on nähtavalt tõusnud. Viimase tarvis on loodud tegevuskava, motivatsioonisüsteem, juhtumite kontrollijatele vastavad kontrollkaardid ja koostöös loomasõbralike ettevõtetega boonuspakett aktiivsematele vabatahtlikele; uuendatud on vormid ja üleskutsed ning vabatahtlikele on valminud loomakaitses valdkondi puudutavad testid ja koolitusprogrammid.

Soovime nimetatud töökohti võimalusel ka edaspidi säilitada ning otsime selleks lisavahendeid ja võimalusi. Leiame, et ELS-i tegevuse juures on saadud toetuse abiga üsna palju juba ära tehtud ja organisatsiooni arengusse panustatud.

Tahad ka toetust?

Tallinna Ettevõtlusamet võtab taotlusi sotsiaalsete töökohtade loomiseks vastu jooksvalt, kuni raha jätkub.

Valik tingimusi MTÜ-dele ja sihtasutustele:

- tegutsemine avalikes huvides, maksuvõla puudumine
- eelnevalt vähemalt 2 töötajat, loodavate uutöökohtade arv 3-30
- uus töötaja peab olema rahvastikuregistri järgi Tallinna elanik vähemalt aasta ja töötuna arvel
- toetust saab taotleda loodud töökoha palgakulude katteks valitsuse kehtestatud kuupalga alammäära ulatuses (praegu 290 eurot + sotsiaalmaks ja töötuskindlustuse makse)
- omafinantseering peab olema vähemalt 1/3 abikõlblikest kuludest.

Loe täpsemalt <http://goo.gl/va5LP>

Mismoodi mõõta mõju?

Üht-teist on vabaühenduste mõju hindamisest hiljuti juba juttu olnud. See vajalik samm annab nii organisatsiooni juhtidele kui ka rahastajatele kindlustunde, et liigutakse tõepoolest soovitud suunas. Aga kuidas seda korraldada? Heateo Sihtasutuse portfelli juht **JAAN APS** rääkis Karin Kasele kuuest organisatsiooni mõju hindamiseks vajalikust sammust.

1. Kas on üldse mõtet oma mõju hinnata?

Kõigepealt peaks organisatsioon endalt küsima, mis on tema tegevuse eesmärk, kas tal üldse on vajadus ühiskonnas midagi laiemalt muuta.

“On terve hulk kodanikuühendusi, kelle liikmed on näiteks mudellennukite ehitajad või pensionile läinud kaevurid. Kindlasti muutub nende töö tulemusena midagi paremaks, aga kui ühenduse eesmärk on kanda lihtsalt hoolt oma liikmete eest, siis mõju hindamine ilmselt kuigi vajalik ei ole,” räägib Aps.

Kui aga vastus sellele küsimusele on jaatav – organisatsiooni eesmärk on

tõepoolest ühiskonnas midagi paremaks muuta, näiteks tagada mingile sihtrühmale võrdsemad võimalused –, tasub organisatsioonil kindlasti oma mõju hinnata.

2. Mis juhtub, kui sa mitte midagi ei tee?

Mõju hindama asudes peaks organisatsioon endalt esmalt küsima, millist ühiskondlikku probleemi ta lahendab.

“Enamikul ühendustel on küll sõnastatud õilis missioon, aga see ei anna kuigi täpselt mõista, mida ühiskonnas muuta tahetakse,” ütleb Aps. “Näiteks missioon ‘Soovime muuta laste elu Eestis pare-

maks!’ on inspireeriv, aga see ei sätesta konkreetseid tegevusi – selle raames võib teha mida iganes.”

Üks praktiline abivahend ühiskondliku probleemi hindamisel on selgeks teha, milline on kulu ühiskonnale sel juhul, kui probleemi ei lahendata. Kui näiteks töövõimeline ja -tahteline puudega inimene istub kodus, kuna ta ei leia tööandjate diskrimineerimise pärast tööd, on see kulukas nii riigi sotsiaalsüsteemile kui tema lähedastele. Lisaks halveneb sellise tegevusetuse tõttu tihtipeale nii inimeste vaimne kui füüsiline tervis. Kui see inimene aga tööle läheb, hakkab ta kulu asemel riigile hoopis tulu tootma.

“See tundub küll kühniline, kuid sellise stsenaariumi maksumuse võib riigi jaoks kas või rahas välja arvutada,” selgitab Aps.

3. Sõnasta oma eesmärkideni jõudmise teekond

Järgmine oluline küsimus on, kuidas organisatsioon oma soovitud eesmärkideni jõuab.

Siin soovitab Aps mõelda oma organisatsiooni tegevusest trepiastmete kujul, mille ühes otsas on ühiskondlik kulu ja teises otsas soovitud tulemus, olgu see siis seadusemuudatus, edukalt läbiviidud kampaania või teatud arv toimunud koostööd.

Kõigis valdkondades see nii lihtne ei ole – tihtipeale selgub positiivne mõju väga pika aja jooksul. Näiteks SOS-lasteküla on sõnastanud oma eesmärgiks, et 25. eluaastaks peab nende aidatav laps saama elus hästi hakkama – see tähendab, et tal on kindel töökoht, kindel elukoht ja ta on rahul oma lähisuhetega. See annab aga võimaluse küsida, kus peab see laps olema 20- või 15-aastaselt, et ta saavutaks 25. eluaastaks soovitud tulemused.

4. Konsulterite teistega

Ühendus ei pea kõiki neid trepiastmeid üksi läbi käima. Kuna tulemusi, milleni ühe konkreetse ühiskondliku probleemi lahendamiseks peaks jõudma, on päris palju, võib ühe probleemi lahendamist võrrelda puslega.

“On piisav, kui üks ühendus saavutab nendest ühiskondliku muutuse eeldustest mõned, riik teeb ära teised ja võib-olla mõni teine kodanikuühendus saab hakkama kõige viimaste pusletükkidega,” räägib Aps. Aga selleks, et ühiskondlik muutus saaks toimuda, on vältimatu organisatsioonide koostöö, et protsessi kõik etapid oleksid kaetud.

“Näiteks kui meie eesmärk on teha uimastisõltuvuse rehabilitatsiooni, on selle oluline osa lisaks sõltuvusest vabanemisele ka see, et inimene leiab endale töökoha. Kui ravime ainult tema sõltuvust, on ta suure tõenäosusega mõne aja pärast samas kohas tagasi. Nii et tuleks olla kindel, et keegi talle ka seda töökohata pakub,” selgitab Aps.

Selle skeemi paikapanelmiseks ei pea kogu mõttetööd üksi ära tegema – kaasa võiks ka oma kogukonda ja valdkondlikke eksperte. Vahel on hea mõte appi kutsuda ka mõni vahendaja täiesti väljastpoolt oma valdkonda, kes oskab küsida heas mõttes rumalaid küsimusi.

5. Kogu kokku vajalik info

Järgmise sammuna on vaja koguda mõju hindamiseks olulist informatsiooni. Ideaaljuhul viiakse selleks oma sihtgrupi seas läbi uuring, see võib aga olla üsna kulukas ettevõtmine.

Siin soovitab Aps mõju hindamise tegevused juba projektidesse sisse kirjutada. “See peaks tulevikus muutuma kõikide rahastajate standardiks, et kui nad juba rahastavad tegevusi, siis on loogiline, et nad rahastavad ka nende tegevuste mõju hindamist,” ütleb Aps, kes lubab, et EMSL ja Heateo Sihtasutus teevad ka omalt poolt tööd selle nimel, et rahastajad mõistaksid mõju hindamise olulisust.

Samas tasub üle vaadata, ehk on juba olemas mõni uuring, mis just vajaliku valdkonnaga tegeleb. Ja kui seda ei ole, võiksid sama valdkonna ühendused koos pöörduda oma ala otsustajate poole ja neile selgitada, et just sellist informatsiooni oleks tarvis.

Kui uuringuks puuduvad siiski ressursid või oskused, on võimalus olemasolevat ka muud moodi kaardistada – näiteks võib avalikku arvamust uurides analüüsida ajaleheartikleid ja internetis ilmunud kommentaare ning seda, kuidas need aja jooksul muutunud on.

Edukuse tõendiks võivad olla kas või üksikute inimeste edulood. “Minu unistus ongi, et kui me läheme mõne organisatsiooni kodulehele, siis seal ei ole mitte ainult roosa muli sees organisatsiooni missioon, vaid ka tõendus selle kohta, kuidas nad oma sihtgrupi elu paremaks muutnud on,” räägib Aps.

6. Tee vajalikud järeldused ja hinda oma tegevust

Kui info on kogutud, tuleks sellest muidugi järeldusi teha. Siin etapis võiks kindlasti kaasata väliseksperthe, kes annavad nõu, mismoodi olemasoleva info põhjal organisatsiooni tööd kõige paremini hinnata.

Eelkõige on mõju hindamise tulemused muidugi juhtimisvahend, mis näitavad, kui õigel teel organisatsioon on. “Kui selgub, et kõik on hästi, tuleb tegevust jätkata samas vaimus. Kui aga selgub, et me ei jõudnud päris samasse kohta, kuhu tahtsime, tuleb küsida, mis jäi puudu: kas me teeme õigeid asju, aga liiga vähe või vales kohas või oleks tarvis muuta midagi tegevuste sisus,” selgitab Aps. Samas võib tegemist olla hoopis väliste muutustega, mille tõttu tuleb oma tegevuses üht-teist ümber hinnata.

Teisest küljest on mõju hindamise tulemused suurepäraseks reklaami- ja teavitustahendiks – reaalne tagasiside kinnitab nii rahastajatele ja projekti hindajatele kui laiemale avalikkusele, et organisatsioon tööpoolest toimib.

Abi käsiraamatust

Jaan Aps (pildil) kinnitab, et praegu on Eestis kõik vabaühendused samal tasemel, kuna selle mudeli järgi pole oma mõju keegi veel hinnanud. “Eks me hakkame koostöös õppima,” pakub ta.

Kõik selles artiklis väljatoodud sammud ja palju kasulikke harjutusi iga etapi läbimiseks on täpsemalt lahti kirjutatud Kodanikuühiskonna Sihtkapitali rahastatavas mõju hindamise käsiraamatus.

Käsiraamatuga saab elektrooniliselt tutvuda Heateo Sihtasutuse veebilehel www.heategu.ee. Sügisest on raamat kättesaadav ka paberkujul.

Kuidas oma teatega meedia tähelepanu äratada ja masside-
ni jõuda, kirjutab endine ajakirjanik, praegune Hamburg &
Partnerid konsultant **JAN JÕGIS-LAATS**.

Räägi oma asjast inimese keeles

Katastroofid, kriisid ja suured sünd-
mused pääsevad alati meediasse,
selles pole kahtlust. Ent on mõned
aabitsatõed, kuidas teha omalt poolt kõik,
et ka nn tavalukorras oma sõnumiga
võimalikult laia auditooriumini jõuda.

Esmalt pea meeles, et ükski kanal pole
homogeenne. Avaõigusliku uudistesaa-
te valikukriteeriumid erinevad erakanali
uudismagasini omadest ning neist mõle-
mast erineb omakorda näiteks TV hom-
mikuprogramm. Samamoodi erinevad
päeva- ja nädalalehtede ning kuukirjade,
raadiokanalite ja veebisaitide auditooriumid
ja eelistused jne. Muidugi on tüütu ja
ajamahukas iga kanali jaoks erinevate rõ-
huasetustega teate koostamine, kuid läbi-
löögivõimalus võib sellega oluliselt tõusta.

Kõige tähtsam on muidugi teade ise.
Seda koostades on A&O täpne, selge ja
lihtne pealkiri. Sadade iga päev toimetu-
sesse saabuvate e-kirjade hulka kaovad
kindlasti ära need, mis on pealkirjastatud
lihtsalt kui "Pressiteade". Välja arvatud
muidugi juhul, kui ajakirjanikud oskavad
konkreetselt saatjalt just kindlat teadet
oodata (nt reede õhtupoolikul börsifirma
mitte just ootuspärastest tulemustest tea-
tav kiri või prokuratuuri teade munitsi-
paalametniku kinnipidamisest).

Teine nõue on pealkirjas ära öelda, kes
mida tegi või
teha kavatseb.
"Suurepärase uu-
dis Lõuna-Eesti
lastele" kõlab küll
armsalt ning ilm-
selt ongi see neile

suurepärase uudis. Ent kui peale vaadates
juba esimese hetkega ei selgu, millega te-
gu, on vähetõenäoline lugejate-kuulajate-
vaatajateni jõudmine.

Kõige tõenäolisemalt jääb ajakirjanikule
silma lause, milles on tegusõna, tegija ja
mingi selgelt mõistetav märk sellest, mis
sinu (või selle) tegevuse tulemusel muu-
tub või kes sellest kasu saab. Teisisõnu,
esita endale küsimus - kes teeb mida?
Kelle elu seeläbi muutub? Tähelepanu on
seda tõenäolisem, mida arusaadavam,
laiema mõjuga ning sageli ka prominent-
sema tegijaga su pealkiri on.

Järgmine on teate sisu. Ka see olgu selge,
arusaadav ja lühv. Alustades kõige tähtsa-
mast, loetle põhipunktid, miks see asi on
oluline, kellega on tegu ning kuidas see

suhestub kas mõne niši- või (eelistatult)
laia auditooriumiga. Rusikareegel – mida
rohkem ja suurema mõjuga, seda uhkem.

Kuid jällegi tasub jääda lihtsaks ja
konkreetselt, liigsesse kaunikõlalisusse
laskumata. "Revolutsiooniline areng sot-
siaalses ettevõtluses" asjaga seotutele kind-
lasti sellisena tundubki, kuid küünilisele
ajakirjanikule toob sellise ülepingsutatud
epiteedi kasutamine muige huulile.

Teate ülesehitus jäta lihtsaks ja loo-
giliseks. Liigu tähtsamatest punktidest
lühikese tausta ja taustsüsteemini. Gram-
matikavead on

loomulikult
punane rätik,
samuti püüa
vältida kee-
rulisid ja pikki
põimlauseid.

**Tasub jääda lihtsaks ja
konkreetselt, liigsesse
kaunikõlalisusse laskumata.**

Pikkuses püüa jääda viie-kuue, mak-
simaalselt kümmele sõnale. Mida vähem arvutiekraanil või mõnes
nutiseadmes teksti allapoole kerima peab,
seda parem.

Tekst on kõige mõistlikum panna elekt-
ronkirja sisse, mitte lisada failina, sest
esiteks tähendab manus lisaklikki ning
teiseks kaasneb failide avamisega alati
viiruseoht. Kui soovid saata ka toetavat
pildimaterjali (foto, graafika, video), mõtle
eelkõige selle mahule. Näiteks fotod lisa
mõistlikult väikeses formaadis lisamär-
kega, et suuremalt saab pilte alla laadida
"siit".

Kindlasti tuleb teatele lisada kontakt:
nimi, ametikoht, e-posti aadress ja tele-
fon. Seega – ei midagi keerulist.

Mida teha, mida mitte?

JAH

- Lihtne, konkreetne pealkiri
- Selge ja grammatiliselt korrektne tekst
- Mõju, prominentsus
- Vastused küsimustele: kes, mida teeb, millal?

EI

- Mittemidagiütlev pealkiri
- Suured lisafailid (fotod, videod)
- Ülepingsutatud keelepruuk
- Pikk ja lohisev tekst

URMO KÜBAR heitis taas pilgu kodanikuühiskonna kunagise häälekandja Foorumi 2002. aasta suvekuudel ilmunud numbritesse ning kirjutab, mis ta sealt leidis.

10 aastat hiljem

Keskkonnakaitsjatel käib majandus-ministeeriumiga nauditav kohtuprotsess, annab kümne aasta tagune Foorum teada. Niisuguse ebahariliku hinnangu teenib kohtuasi seepärast, et usutavasti oli tegu esimese protsessiga maailmas, kus keskkonnaorganisatsioonid kasutasid neile napilt kuu aega varem kehtima hakanud Århusi konventsiooniga antud õigust avalikkuse huvi nimel kohtusse pöörduda (teistes valdkondades teatavasti peab kohtusse minemiseks olema rikutud konkreetselt kaebaja õigusi).

Looduskaitsjad kaebasid ministeeriumi kohtusse seepärast, et see jättis tegemata keskkonnamõtjude hindamise põlvkivienergeetikat puudutavale tegevuskavale. Tehniliselt käis vaidlus selle üle, kas kava on riiklik arengukava (nagu väitsid rohelised), kus keskkonnamõtjude hindamine nõutud, või pole seda mitte (nagu ütles ministeerium). Sisuliselt murti aga piike ikka kolmanda sektori õiguse pärast niisugustes küsimustes kaasa rääkida ja arvestatud saada.

Tasapisi käib ka arutelu avalike teenuste osutamise vabaühendustele delegerimise teemal, Balti-Ameerika Partnerlusprogramm annab välja ka selleteemalise raamatu. "Kas linnavalitsus, mis annab ühingule raha, et too söödaks kõhud täis piirkonna tänavalastel, on suur kolmanda sektori sõber?" küsib Foorumi toimetaja Kertu Ruus oma repliigis ja vastab, et teenuse usaldamine MTÜ-le ei tee omavalitsusest veel kodanikuühiskonna kangelast, sest enamasti ei näe lepingud ette mingeid võimalusi toetada ka teenuse ja ühenduse arengut ning sageli peab ühendus hoopis ise raha juurde otsima, et mõnd sellist avalikku teenust osutada.

Vabaühenduste rahastamisest pakub

Foorumi veergudel oma nägemuse ka peaminister Siim Kallas. "Riigi otsetoetus saab olla vaid erakorraline, konkreetsele üritusele," ütles tänane Euroopa Komisjoni volinik kümme aastat tagasi. "Vastasel juhul asja mõte kaob. Sektor pole enam vaba."

Kolmanda sektori vajalikkust Kallas samas kahtluse alla ei sea, nähes selle rollina riigi ja ärisektori tasakaalustamist. "Nad peaksid olema väga selgelt tasakaalus," sõnab ta. Kust raha peaks tulema? "Ikka

Teenuse usaldamine MTÜ-le ei tee omavalitsusest veel kodanikuühiskonna kangelast.

headelt annetajatelt, huvilistelt," vastas Kallas ning saab juhtkirjas kiita, et kuigi ei mõista ka vähem jõukate organisatsioonide hääle kõlamise olulisust demokraatia jaoks, on ta vähemalt konkreetsete seisukohtadega.

Juulis kümme aastat tagasi jõustus seadus, millega said internetis avalikuks kõigi tulumaksusoodustuse saajate nimekirjas olevate ühenduste deklaratsioonid (selleni, et kõigi ühenduste aastaaruanded avalikuks teha, kulub veel kaheksa aastat). Samas kirjutab Foorum, et kuigi seadus nõuab kõigilt ühendustelt aastaaruannete esitamist maksuametile, teeb seda tegelikult vaid umbes kolmandik.

Kui praegu kõneldakse aastaaruandest kui organisatsiooni ühest visiitkaardist ning olulisest infoallikast nii lähemate kui ka kaugemate huviliste jaoks, siis kümne aasta eest julgustas maksuameti esindaja ühendusi, et aastaaruanne pole midagi keerulist ning saab tehtud umbes päevaga.

Tallinna Kolmikute Pereklubi juht

rääkis samas, kuidas koostab aastaaruannet sõbranna abiga ja nimetab seda "elu ebameeldivamaks pooleks, kui millegagi tegeleda tahad".

Lähenesid kohalikud valimised. Riigikogu muutis oma varasemat, palju pahameelt põhjustanud otsust ja lubas kohalikel valimistel osaleda ka valimisliitudel (hiljem ei ole neid enam keelata üritatudki). Politoloog Vello Pettai küsib oma kolumnis, kas ühendused on ikka valimisteks valmis, ning soovib "oma häältekapital mängu panna". See tähendaks siis esmalt ühenduse sees otsustamist, milliste seisukohtade või lubaduste eest ollakse valmis konkreetse poliitiku poolt hääletama, poliitikuga läbirääkimist ning siis oma eelistuse või valiku avalikuks tegemist. Siiani on niisuguste koostöökokkulepete sõlmimine siiski väga haruldaseks jäänud.

Ove Maidla / Postimees

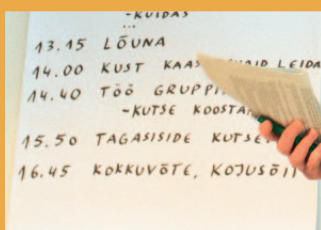

Akvaarium on meetod, kus kõneleda soovija peab istuma ringi sisse (ning seal kõige kauem olnu seepeale koha vabastama). Nii on tagatud, et kõik soovijad saavad sõna ning keegi ei räägi teisi "surnuks".

Konsensusmeetodi puhul "kraaditakse" vahepeal sõrmedega, kui lähedal üksmeelele ollakse. Sõrmed üles tähendab nõustumist, sõrmed all vastuseisu. Pildil ollakse veel kahevahel.

Aastaid EMSL-i koolitustele nägu ja tegu andnud Elina Kivinukk pani tänavuse kevadkooliga selle ameti mõneks ajaks maha ja läheb sügise hoopis ise uuesti kooli. Soome Vabariigis. Soovime edu ja jääme igatsema!

Viimase ülesandena tuli kevadkoolis koostada huvipakkuv kutse kaasa rääkimiseks, mida kommenteeris reklaamimees Marek Reinaas. "Obama tegi seda. Aga sina?" küsib kuulutus, mis kutsub osalema arutelus samasooliste abiellumisõiguse üle.

EMSL-i neljas

KEVADKOOL

Tugamanni veskis

Nagu kolmel varasemal korral, nii oli ka tänavu mais peetud kevadkool mõeldud koosõppimiseks vabakondlastele ja ametnikele. Seekord oli teemaks kaasamisega alustamine: kuidas seada kaasamise eesmärgi, koostada ajakava, tuvastada kaasatavad ning nad osalema kutsuda. Sellest, mis edasi peaks saama, kõneldakse kevadkoolis 2013.

Kõigi nende teemade õppimise käigus prooviti läbi ka mõned arutelude läbiviimise meetodid, mis me meelest võiks anda paremaid tulemusi kui kirjalikud konsultatsioonid või massiivse ministeeriumilaua taga toimuvad koosolekud: konsensus, akvaarium, maailmakohvik ja sotsio-kraatia. Kellele need nimed midagi ei ütle, võib end tagantjärele harida www.ngo.ee/kevadkool. Neljandat kevadkooli rahastas Riigikantselei.

Fotod: Alari Rammo, Martin Meitern

